Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 682 — ՇԱԲԱԹ 12 ԱՊՐԻԼ 1886 (Ն. Տ.) 24 ԱՊՐԻԼ 1886 — 20 ՐԻՃԷՊ 1303

40 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐԵՒ ԹՂԹ ԳՈՒՐԱԹԻՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Գալաթիա, Նորատունկեան-խան

غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան դահեկան արժէք	200
» » կիսամեայ » »	100
» » եռամսեայ » »	50
Գաւառաց » եւ արտասահման » »	24
Գաւառաց համար եւ արտասահման թղթատարով վեցամսեայ	120
Օտար երկիրներ, տարեկան ֆրանք	50
» » վեցամսեայ » »	28

Դուռը գրուած յայտարարութիւնները ֆրանքը 3 տող մասի համար։ Յոդուածներու վերաբերեալ խմբագրութեան գրուած նամակ կամ գրութիւն եւ չտարուբերուած ձեռագրեր չեն տրուիր։

Les annonces sont reçues à l'Easter Agency place Karakeny Dermen Han Constantinople.

Կ. ՊՈԼԻՍ, 11 ԱՊՐԻԼ, 1886.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԵԼՄՏԱՅՈՅՑ ԱՆԳԼԻՈՅ

ՍԸՐ ՈՒԻԼԻԱՄ ՀԱՐԲՈՐԴ, Անգլիոյ ելեւմտից Նախարարն, Երեսփոխանաց Ժողովոյն ապրիլ 15ի նստին մէջ, ներկայեց և բացատրեց ընթացիկ տարւոյ Ելմտայոյցն և անցեալ ելմտական շրջանին արդիւնքները։ 1885–86 ելմտական տարւոյն մէջ, Հաւոյթք եղած են 89,581,301 ոսկի, մինչ ենթադրեալ էին 90,790,000։ Ծախքերն եղած են 92,223,844 ոսկի, մինչ ենթադրուած էին 93,617,171, որով այս մէկ տարւոյ մէջ Ելմտայոյցն ունեցած է բաց մը 2,642,543 ոսկւոյ։ Հաստատից նուազումը բացատրելով, ցուցուց թէ ոգելից ըմպելեաց տուրքէն այս մէկ տարւոյ մէջ պակսած է 974,000 ոսկի, է մերին 10 ամաց մէջ, 4,379,000 ոսկի։ Եկամտի վրայ տուրքէն ալ 240,000 ոսկի պակսած է։ Բայց ժառանգութեանց հաստատն ենթադրուածէն 230 հազար ոսկի աւելի տուած է։ Ոգելից ըմպելեաց տուրքն 1875–76ին արտադրած էր 31,209,000 ոսկի։ Այս գումար հիմնակ ընած է 26,830,000 ոսկւոյ։ Ժողովրդեան աճումն ալ ի հաշիւ առնելով, այս տուրքը, որ 10 տարի առաջ մարդ գլուխ 19 շիլին և մէկ բէնսի էր, այժմ 14 շիլին և 9 բէնս է։ Զայս նշանակելի իրողութիւն նախարարը կը վերագրէ Անգլիոյ մէջ բարեխառն և ցրվախոհ սովորութեանց տարածման ու աճման և արբեցութեան նուազման։ Զի մինչ ոգելից ըմպելիքներէ առնուած տուրքը կը նուազէր, թէպէտ, ծխախոտ, չոր պտուղներէ, խոզի ապուխտ, շաքարէ և այլ ուտեստներէ և անպէտս ըմպելիներէ առնուած տուրքերը կ'աւելնային, այն աստիճան որ ոգելից ըմպելեաց նուազումէն Գանձարանին պատճառեալ վնասը կիսովի դացուած է այս յաւելմամբ։ Հեռագրաց ճիւղին մէջ, վեց բէնսով (110 փարալով) հեռագիր ղրկելու դասութիւնն, որ հանրային մեծ օգուտ կ'արտադրէ, Գանձարանին մեծիկ վնաս պատճառեց։ Զի այնպիսի հեռագիր մը ղրկելու հաստիքն ծախքէն աւելի է։ Գալով եկեղեցական տուրքին, Ըստ ժամանակի մի վերջ է մէկ անգամ ոսկի գլուխ 8 բէնս, կամ 3 ղրուշ 24 փարա,) 1842–43ին մէկ բէնսին 772,000 ոսկի հաստիք կ'արտադրեր։ 1852ին 840,000 ոսկի։ հիմակ՝ 1,980,000 ոսկի, մինչ 1883ին էր 2 միլ. 16 հազար ոսկի։ Ցոյց տալու համար սակայն թէ ժողովրդեան բան գնելու և սպառելու կարողութիւնը չէ նուազած, Նախարարն յիշեց թէ Խնայութեան Արկղերուն մէջ, ուր 1875ին կար 67,575,000 ոսկի, կամ ընակիչ գլուխ 2 ոսկի 1 շիլին և 3 բէնս, այժմ կայ 97,306,000 ոսկի, կամ մարդ գլուխ 2 ոսկի 13 շիլին և 6 բէնս։ 1875էն ի վեր երկրին պետական ծախքն աւելցած կը գտնուի 10,864,000 ոսկի, որոյ կէսը վերջին երկու տարւոյ մէջ միայն։ Ծախսուց մեծագոյն յաւելումը բանակին և նաւատորմին վրայ է, որք երկու տարուէ ի վեր 4,800,000 ոսկի աւելի ծախսած են։

Գալով ընթացիկ 1886—87 տարւոյ, ենթադրեալ Ծախքն է 90,428,599 ոսկի, այն է՝ 1,795,245 ոսկի նուազ քան անցեալ տարւոյ ծախքը։ Ծախսուց մանրամասնութիւնք են։ — Ընդհանուր Պարտուց ի հաշիւ, 30,639,917 ոսկի։ Բանակին՝ 18,233,200։ Նաւատորմին՝ 12,993,000։ Քաղաքային պաշտօնէութեան՝ 18,008,691։ Մաքսերու՝ 2,753,000։ Թղթատարութեան՝ 5,218,995։ Հեռագրաց՝ 1,845,510։ Շոգենաւային թղթատարութեան ծախք՝ 735,663։ Ընթացիկ տարւոյն ենթադրեալ Հաստիք են 89,885,000 ոսկի, այն է՝ 303,699 ոսկի աւելի քան անցեալ տարին։ Ուսակի գլխաւոր մանրամասնութիւնք հետեւեալներն են։ Մաքսերէ՝ 19,700,000։ Ոգելից ըմպելեաց տուրք 25,710,000։ Դրոշմաուրք 11,365,000։ Ցուներու կալուածական տուրք 1,880,000։ Եկամտի տուրք 15,755,000։ Թղթատարութեան 8,270,000։ Հեռագիրք 1,730,000։ Պետական կալուածք 370,000։ Շահ՝ փոխ տրուած գումարներէ 1,165,000։ Զանազան հաստիք 2,900,000։ Այսպէս, 1886—87 տարւոյն համար ենթադրեալ բաց մը կայ 543,599 ոսկւոյ։

Այս բացը գոցելու համար, արհեստից և վաճառականութեան այժմեան կացութեան մէջ ոչ մէկ դատ կրնայ հանդուրժել տրոց յաւելման մը։ Ուշադրութեան արժանի էր որ բոլոր դակ ժողովը ծափահարեց Նախարարին զայս յայտարարութիւն։ Անգլիացի մեծահարուստ ժողովրդն յայտնապէս կ'երդնի տրոց վրայ մինչեւ իսկ թեթեւ յաւելումէ մը։ Ուստի, բացը պիտի գոցուի՝ քիչ մը դան վար դնելով Ընդհ. Պարտուց գլխավերին։ դատկացեալ հօրթը միլիոն ոսկիէն 1815էն մինչեւ 1856, Անգլիա իւր Ընդհ. Պարտուց գլխաւորին ի հաշիւ վճարած էր 50 միլիոն ոսկի, և 1856էն մինչեւ դարդ 110 միլիոն ոսկի։ Ընդհ. Պարտուց գումարն է արժէ 710 միլիոն ոսկի։ (17 միլեառ 750 միլիոն ֆրանք։)

Սըր Ուիլիամ Հարբորդ առ խրատական դիտողութեամբ վերջացուց իւր ելմտական յայտարարութիւն։

Ճնաց կը ցաւիմ որ տրոց կարեւոր զեղչում մը չեմ կրնար առաջարկել։ Բայց 1879էն ի վեր անկարելի համարուած է տուրքերը զեղչել։ Երկրին ծախուց անընդհատ աճումը տրոց աճման պատճառ եղած է։ Ամայ մեր հաստիք մեծաքանակ կ'աճէին։ այժմ մեր ծախքեր կ'աճին մեծաքանակ։ Եթէ տուրքերը զեղչել կ'ուզենք, խնայութեան պէտք է վարժուինք, և, Սըր Ռոպերդ Բիլի և Ուէլլինկդըն Դքսին օրինակին հետեւելով, պէտք է զգուշանանք լրագրապետաց և մասնագիտաց հանած աղմուկին անալով Պետութեան ծախքերն աճեցնելէ։ Իմ կարծեօք, մեք շատ շատպ ապրելու վրայ ենք։ Անգլիացին իրենէ խնայասէր չէ։ Առատաձեռն է, և ոչ խնայող։ Զեմ ըներ թէ երկրին մնեռական ոյժերը վատնգեալ են, կամ ժողովուրդն աղքատացած է։ Մէջ բերի այնպիսի իրողութիւններ որք ազոր ճշդիւ հակառակը կը ցուցնեն։ Հաստիքք չատ են, բայց անոնց կը ապառնեն զայնս։ Շատ մարդիկ արբեցողներու պէս են. պահեստ չեն ունենար։ Մեր դրացին որ յայնկոյս Մանշի այս նկատմամբ օրինակ մը կ'ընծայէ մեզ, զոր պէտք չէ վրիպեցնենք ուշադրութենէ։ Մեք դեռ չենկանք նոյն ելմտական անձկութեան մէջ։ Բայց լաւ կ'ընենք քննել թէ ինչ պատճառներով ֆրանսական ելմտայոյցին ծախքն անօրինակ կ'աճի և Ընդհ. Պարտքը կը սառուանայ հսկայաբար։ Պատճառներն են արտաքին արշաւանքները, տիրապետութեան ծաւալումն, և ընդհանուր գործառնոյց գործ հայթայթելու մտօք ձեռնարկեալ հանրային մեծ շինուածներ։ Մեք, ընդհ. կառաւն, մեր սովորական ծախքերն հայթայթելէ զատ, ամեն տարի քանի մը միլիոն ոսկի կը վճարենք ի հաշիւ Ընդհ. Պարտուց գլխամարին։ Այսու կը նմանինք խոհեմ հօր մը, որ միշտ քիչ մը բան մի կողմ կը դնէ՝ իւր զաւակաց ապագային համար։ Կը յիշատակեմ այս իրողութիւններ, յորդորելու համար ժողովս որ Պետութեան ծախքն աճեցնելու համար ամեն կողմէ զգուշաւոր մնալու անվերջանալի թախանձանաց ականջ չկախէ բնաւ։»

ԱՀԱԳԻՆ ԿԱՇԱՌԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՄԻՆՇԵՌԼ ՆԱՀԱՆԴՈՒ

ԲՈՎԱՆԴԱԿ Միացեալ Նահանգաց մէջ օրուան մեծ խնդիրն է կարգ մը Քաղաքային Խորհրդականաց հսկայական գողութիւնը կամ կաշառակերութիւնը։ Նիւ Եորքի Քաղաքային Խորհուրդն ուրիշ անգամներ ալ գայթակղութիւն պատճառած էր իւր անդամոց կաշառակերութեամբ։ Մոռցուած չէ Քաղաքապետ Թուիտի և իւր հրոսակին պատմութիւնն, այն Գ. Թուիտի որ իբր հինգ տարի պէտն եղած էր Ամերիկայի մեծագոյն քաղաքին, և արդար դատաւճռոյ մը վրայ գնաց իւր ապարդիւնը վերկացնել Սինկ-Սինգի կեդրոնական բանտին մէջ։

Գ. Թուիտ ճշմարիտ հաճոյար մը ցոյց տուած էր նմանը ցայսկալը չտեսնուած կաշառակերութեան ահագին կազմակերպութիւն մը յօրինելու համար։ Իրեն սորվեցուցած էր տիեզերական քուէարկութիւնն, ողբալի ամեն իշխանութեանց, հնարքիս «Թամմանիի խմբին» և այլ ժողովրդական ընկերութեանց զինուորական կարգապահութեան։ Պետական և դատական միմոտութեանց առաջն առնելու համար, պետական և քաղաքային դատարանները լցուցած էր իրմէ կաշառեալ դատաւորներով։ Զի դատաւորը, Ամերիկայի մէջ, ժողովրդէն կ'ընտրուին։

Երբ չարիքն այնպիսի մեծ համամատութիւններ ստացաւ որ ամենէն աւելի նախապաշարեալ աչքերուն իսկ զարկաւ, այն բարեկեցիկ և անաարբեր մարդիկ՝ որք՝ Ամերիկայի մէջ դիտային են կենան կուսակցական վերէն և խորհրդարանական կեանքէն, ճանչցին ամէն դասուց հանրաշխութիւնն այս կազմակերպեալ ապաստակութեան առջեւ, և հասարակաց դատը ձեռք առին։ Ժողովրդական հզօր շարժում մը մարքեց բոլոր այս ապուշութիւններ, առաւ տարաւ գ. Թուիտ և մերձակիցները՝ Քաղաքային Պաշտօնատունէն ի կեդրոնական Բանտ, և Նիւ-Եորքի Նահանգին երեսփոխ ժողովն ասացաւ վերաքննեալ կանոնագիր մը, որ նոյնպիսի գայթակղութեանց արգելման միջոցներ կ'ընծայէ։

Քանի մը տարիներ անցան Նիւ-Եորքի ժողովրդեան ողջագատ մասին այս մեծ շարժումէն ի վեր։ Միացեալ Նահանգաց այս ճշմարիտ մայրաքաղաքը չդադրեցաւ մեծնալ, գեղեցկանալ և հարստանալ։ Կուսակցութեան մարդիկը տակաւ առ տակաւ դուրս վերուցին։ Մեծնաց, ինչպէս Ամերիկացիք կը կոչեն կուսակցութեանց կազմակերպութիւնն, ի Նորոյ լսեցաւ այնպիսի կատարելութեամբ մը, որ կը ջախջախէ իրեն դէմ ուղղեալ ամեն մրցում որ տեղի ունենայ քաղաքացոյց ազատ նախաձեռնութեամբ։ Նիւ Եորքի քաղաքին և նահանգին ընտրութեանց մէջ, ո՛չ ևս սկզբանց վրայ կը դառնայ պայքարը։ Բոլորովին անձնական խմբակներ իրարու հետ յայտնապէս կը կռուին հասարակաց աւարն իրարու ձեռքէն կորզելու համար։ «Իրվինի խմբակն» և «Թամմանիի խմբակը», ռամկավարական կուսակցութեան այս երկու թեւերը, Նիւ Եորքի մէջ կատաղաբար կը կռուին՝ թշնամացեալ եղբարց պէս, և Հանրապետականք որ ի Նիւ Եորք փոքրաքանութիւն են, երբեմն մէկ և երբեմն միւս կողմէն կաշառուելով, նոյն կողման կուսան յաղթութիւնն ընտրութեանց մէջ։

Ընդհանուր քուէարկութիւնն որ անուանապէս բացարձակ տէր է այս քաղաքային կառավարութեան, յորում չկայ պաշտօն որ ընտրական չլինի, ընդհակառակն գերի եղած է կուսակցական խմբակներուն, որք ընդհանուր քուէարկութիւնը կը խարդախեն, կը կաշառեն, կը ժողովեցնեն՝ իրենց նիւթական հաշիւներուն համաձայն արդիւնք ընծայելու համար։ Այս կողմէ Ամերիկայի կուսակցական մարդիկն անզուգական են։ Թէև Ամերիկացւոց նախահարք ընտրական դրութեան սկզբունքներն Եւրոպայէն ստացած էին, բայց իրենց թոռունք ծայրագոյն կատարելութեան մը հասուցած են զայն դրութիւն իւր յոռեգոյն կիրառութեանց մէջ, յորս Հին Աշխարհը չատ բաներ կրնայ սորվիլ Նորէն։

Այս դիտողութիւններն ընելով մեր նպատակ ակնարկել է հասարակային կաշառակերութեան նորագոյն և մեծագոյն դէպք մը։ Նիւ Եորքի Քաղաքային Խորհուրդն որ վարչական ընդարձակ ձեռնհասութիւններ ալ ունի, նորէն ամեն տեսակ մեքենայութեանց կեդրոն դարձած էր վերջերս։ Նոր գայթակղութիւն մը այս օրերս ժողովրդական զայրոյթին չափը լրացուց։ Քաղաքային Խորհուրդն ի վաճառ կը հանէր Պրոտուէյի շրջեշարժ թրամուէյ-ներուն արտօնութիւնն։ Այս գործն դատութիւն կատարեցաւ այնպիսի կաշառակերութեամբ և կողմնակցութեամբ, որ Դաշնակցային դատական իշխանութիւնը նոր կանոնագրով դիմեաց, միջամտել պարտաւորեցաւ։ Ընդհանուր Դատախազը դատ բացաւ քաղաքային խորհրդականաց դէմ։ Սակայն 24 հոգի էին։ 19ը ձերբակալեցան։ Մին մեռած է։ Երեքը փախան արդարութեան ձեռքէն։ Միայն մէկ հատ, որ միակ անմեղ համարուածն է, կանգուն կը կենայ Նիւ Եորքի մէջ։ Ամբաստանելոց մէջ, ի գին իւր փրկութեան, միւսները մատնելու գաղափարն յանձնառու եղաւ։ Դատն սկսած է, և բոլոր Ամերիկայի ուշադրութիւնն այս դատի վրայ դարձած է, որ հետաքրքրաշարժ յայտնութիւններ ի վեր կը հանէ տգեղ Ամերիկայի քաղաքային ինքնակալութեան կիսատութեան վրայ։

ԲՈԼՈՆԱՑԻՔ ԵՒ ՊԻՉՄԱՐՔ ԻՇԽԱՆ

ՄԵՆՈՒՑԻՆՔ թէ Բրուսիայ Խորհրդարանն (Ռայագ ժողովին հետ երեսփոխանաց ժողովը) քուէարկեց Պիզմարք Իշխանին բոլոր ծրագրերն, որք կը վերաբերին գերմանացնելու Բոլոնիոյ այն մասն որ է ընդ բրուսիական իշխանութեամբ։ Երբ Ռայագ ժողովոյն մէջ երրորդ և վերջին անգամ կը կարդացուէր 100 միլիոն մարքի ծրագիրն, որ պիտի գործածուի բոլոնացի կալուածատէրից հողերը գնելու եւ գերման գաղթականաց տալու, ի դիմաց Բոլոնացւոց ելաւ վերջին անգամ բողոքել Պ. Քոշլիչլսքի բոլոնացի երեսփոխանն։ Քաւ թէ Կառավարութեան նպատակն է գերման գաղթականութեանց միջոցաւ հարատարել եւ ընկճել բոլոնացի ազգաբնակութիւնն, որ խաղաղասէր է և պահպանողական։ Կառավարութիւնն, չկրնալով ուղղակի միջոցներով յաղթահարել Ընկերվարութեան, այսպիսի հրամայոր մը կ'ընծայէ գոհացներու համար զինք՝ անօթի մնացած գերման գործաւորներն ու մշակները, փոխադրելով ի Բոլոնիա։ Բայց այս երեսնք չպիտի հանի նպատակին։ Զի բոլոնացի կալուածատէրը, որոց հողերը պիտի գնուին, պիտի երթան հաստատուիլ մօտակայ գաւառաց մէջ, ուստից պիտի շարունակեն իրենց վերագրեալ ազգասիրական ծառայութիւնը, որով կ'ամրապնդուին։ Բոլոնացիք կը միխիթարուին իրենց քաղաքական անկարողութեան համար։ Զի կը տեսնեն թէ Պիզմարք Իշխանին կառավարութեան պէս հզօր իշխանութիւն մը կը վախնայ իրենցմէ։ Բոլոնացիք, հակառակ այս ներահատատ օրինաց, պիտի պահեն իրենց ամեն յոյսեր։ Զի նոր գեղեցիկ պարոնին, որ պիտի գոգենին նոր գաղութ։ Պ. Պիզմարքի ազգային քաղաքականութիւնը։ Բոլոնացիները վճռատեսնելի հեռի, նոր եռանդեամբ ու հաստատամտութեամբ մը պիտի զինեն զանոնք, և պաշտպանութիւն իրենց ազգութեան։

Պիզմարք Իշխանը պատասխանեց այս յոդուածը Բոլոնացւոյ թէ իւր նպատակ ո՛չ թէ Բոլոնացիները բնաջինջ ընել է, այլ պաշտպանել գերման տարրը ներկայ և ապագայ վտանգաց դէմ։ Լեհ ազգութիւնն ու կղերը լեհացուցման գործն յառաջ տանելու վրայ էին, որուն վերջ պիտի տրուի թէ անտեսական, թէ նիւթական, թէ կրթական և թէ բարոյական միջոցներով։ Բոլանդակ գիւղեր ուր առաջ բոլոներէն բառ մը չէր լսուեր, այսօր գլխովին լեհացած են։ Այս կացութիւն անհանդուրժելի է գերման կառավարութեան և գերման ազգին համար։

Այսպէս, Պիզմարք Իշխանին ճարտարութիւն եղած է՝ իբրեւ ինքնապաշպանութեան միջոց մը ներկայացնել յարձակողական ամենախիստ միջոցները, զորս երբէք քաղաքակրթեալ ազգ մը դործածած չլինի՝ հայրենակից ազգի մը նիւթական և բարոյական աճումը կասեցնելու և անոր հողն ու հայրենիքը կորզելու և իւրացնելու կը պատակաւ։

ՁՈՏԻԿ

Քրիստոսի 1582 թուականէն (յորժամ նոր Տումարն հաստատեցաւ) մինչեւ 3000 թուականն, (եթէ աշխարհ տեւէ մինչեւ այն ատեն,) Զատիկը միայն 32 անգամ կուգայ ապրիլի 25ը (13) օրն։ Ապրիլ 13|25 ամենէն ուշ Զատիկն է։ Ամենէն կանուխ Զատիկն է մարտ 12|22ին։ 1582էն մինչեւ 3000, Զատիկը մարտ 10|22 ին կը հանդիպի միայն 16 անգամ։ Ներկայ տարիէն ետքը Զատիկն ապրիլ 13|25ին պիտի գայ յաջորդ անգամուն 1943 թուին, այն է՝ 57 տարի ետոյ, բայց որպէս զի անգամ մ'ալ Զատիկը ուշանք մարտ 10|22ին, պէտք է որ հաստատութիւն ունենանք սպասելու մինչեւ Քրիստոս... 2283 թուականը։

ԳԱՐԱՑՍԼԻՆ ԽՇԽՈՆԸ

Հոսանքներ է ալարմանակ տանելնց վրայ, պատրաստելով թէ Ռուսաստան կը սպառնան գրաւել Գարատաղցոց քանի մը գիւղեր։ Գարատաղի և Ալշանոյ միջեւ երթեւեկութիւնը բոլորովին դադրեր է։ Բայց յորմէ հետէ Պէրլ. Սուլթանը բարեկամութեան մեծ նշան մը ցուցուց Իշխանին՝ Խմբիազի պատուանշանին արժանացնելով զան, բաւ չի կարծուիր որ նիքիդա Իշխանը Թուրքիոյ հոգ պատճառող բաներու ձեռնարկէ։

ՀԱՅԿ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՆՈՎՈՅԷ ՎՐԵՄԻԱ

Անցեալ տարի այս միջոցին Աւեստրիի մէջ հրատարակուած յօդուածով մը, մի շաբ փաստերով ցոյց տուին թէ Ռուսիոյ կառավարութեան բարձրաստիճան պաշտօնեաներն ոմանց կէտ նպատակին եղած է ծանրածանր զրպարտութիւններ ընել տէրութեան մօտ այս կամ այն ոչ-ռուս հպատակ տարրի վրայ, որպէս զի այսու իրենց խորին ազդեցութիւնն և անձնուիրութիւնը ցոյց տալով կառավարութեան առաջ՝ աւելի եւս բարձր պատուոյ և փառաց արժանանան։

Նմանօրինակ անձանց և նոցա զրպարտիչ գրութեանց շնորհիւ, վերջին 2–3 տարիներու մէջ մասնաւորապէս Կաւկասիոյ հայ ժողովրդը մեծամեծ վնասներ ունեցաւ թէ՝ նիւթապէս եւ թէ բարոյապէս։ այսպէս, օրինակի համար, Կաւկասիոյ հայ վաճառականական դասի տակաւ առ տակաւ աղքատանալը։ Կաւկասիոյ մէջ Հայոց պետական պաշտօն չտրուիլը, հայկական վարժարանների փակումն և նորա սկզբնապատճառն և որ գլխաւորն է հայ ժողովրդեան իւր տերութեան չահերուն հակառակող և ապստամբութեան ձգտում ունեցող տարր մը ճանաչուիլն կեդրոնական կառավարութեան առաջ։ Աւստրիի այս ամեն ծանր և անփոխարինելի վնասներն Կաւկասիոյ Հայերը կը պարտին դանի մը բարդախնդիր և շահասէր պաշտօնատարներու եւ չը լրագրական թշնամական հրատարակութեանց։

Վերջին օրերս, Նովոյէ Վրեմիա, Ռուսիոյ կարեւորագոյն թերթն, անխղճօրէն կը հմարձակի ծայրագոյն աստիճանի հայցնել զրպարտութեան չափը հրատարակելով ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ վերագրով յօդուածմը։ Զեռքի տակ չունենալով այդ յօդուածն, մի այլ անգամի կը թողունք նորա լիակատար բովանդակութեան հրատարակումն։ Իսկ այժմ կարեւոր կը համարինք առաջ բերել ասա Ռուսկէ Կուրիէրի «պատասխանը Նովոյէ Վրեմիի Հայկական Հանրապետութիւն» յօդուածին։

«Ցանուն ճշմարտութեան և իրաւանց տպագրական բառի, պարտք կը համարինք խօսել այս յօդուածի առթիւ։ Նորա պարունակութիւնը որ մը տացածին է և մի առանձին նպատակ հնարուած, խորապէս կը յուզէ ամեն արդարադատ զգացում։ Այս յօդուածէն կարելի է հանկնալ թէ մարդս մինչեւ որ աստիճան ընդունակ է առոտն կոխելու պատուոյ և պատշաճութեան տարրական կանոնները։ Կոր եւ կրքով լի ազգեցութեան տակ, իւր բարբարութիւնն իւր մերձաւորի դէրաղդութեան մէջ գտնելու ցանկութեամբ հեղինակը կը դիմէ ծայրագոյն միջոցներու և կ'ստեղծէ ստութեան, մատնութեանց եւ զրպարտութեան ահագին դեղ մը։ Նա «բնիկ» Կաւկասցի է։ — եւ ոչ մի ճշմարիտ բառ կը գտնուի նորա յօդուածի մէջ։ Նա իւաց կուտայ հայրենեաց թէ իւր մէջ, «ռուսական լայնածաւալ կայսրութեան մէջ», հիմնուած է հայկական փոքրիկ հանրապետութիւն մը որ մը տանց կ'սպառնայ ռուսական տէրութեան։ Այս յօդուածն որ հեգնագրքրքական և տխուր երեւոյթ մը կը ներկայէ մեր պարբերական մամուլի մէջ մեզ կը կարծենք թէ, գրուած է Դոնի Ռոստովի քաղաքագլուխ Բայկովի թելադրութեամբ։»

Ռուսկէ Կուրիէր ինքն ընդարձակ սիւնակներու մէջ կը բացատրէ այ պատճառներն որոց համար Բայկով գրած է սոյն յօդուածը։

Նոր-Նախիջեւան հայկական քաղաքն, որ Ռոստովի մօտ կը գտնուի չենթարկիր նորա իշխանութեան, այ կը կառավարուի իւր առանձին քաղաքագլուխով և ունի քաղաքային առանձին վարչութիւն և խորհրդարան որոց բոլոր անդամները հայեր են։ Նոր-Նախիջեւան 30 հազար բնակիչ, ընդարձակ հողեր, 200 հազար ռուբլի եկամուտ և, որ նշանակութեան աւելի արժանի է, ոչ մի կոպէք պարտք։ Մինչդեռ Ռոստովպարարքի տասխրուած է Բայկով, հեղեւաբար, զուրկ է կողոպտելու և ոսկիներ դիզելու առիթէն։ Բայկով երկար տարիներէ վեր աչքը տնկած է Նոր-Նախիջեւան վրայ և հոգւով կը փափաքի այդպիս հաճոյ պարտ իւր կեկորդը խրել, բայ բարերաղդաբար չիրականանար իւր այ փափաքն։ «Բայկով տաբլութեամբ կ'դիտէ, կ'ըսէ Ռոստկէ Կուրիէր, որ Նոր-Նախիջեւան իրեն դրացի քաղաքի մէ ունենալով իւր-Բայկովի նման արժանաւոր անձնաւորութիւն մը, զինքն եւ քաղաքագլուխ չընտրեր, այլ կ'ընտրէ առանձին քաղաքագլուխ։ այս կերպիս տեսնելով իւր յուսոյ խորտակումը, կը դիմէ սոսոր հնարքներու և զրպարտութեանց ու մատնութեանց միջոցով կ'ուզէ կառավարութենէն սատանայ Նոր-Նախիջեւան քաղաքն իրր հանուստ վարձ մը ի փոխարէն իւր ծառայութեան։ Բայկով այս նպատակի երդարձման համար է որ հրատարակած է Հայկական Հանրապետութիւն յօդուածը և Նոր-Նախիջեւանի հայ ժողովրդն իրր դրամանենգ, խարդախ և տերութեան հակառակ ցուցնելով կ'զրպարտէ ամբողջ հայ ազգն։ Ռուսկէ Կուրիէր չատ լաւ կերպիս կը պատասխանէ Նախիջեւանցիներն իրր դրամանենգ ամբաստանելու։ կէտին։ «Յօդուածը կը յայտնէ թէ Նախիջեւան Ռուսիոյ մէջ յայտնի է այ անունով, պատճառը Ռոստովն է, որ ամենեւին համաձայն չէ թէ Նոր-Նախիջեւանի այլ Ռոստովի մէջ կը գտնուէր և Ռոստովի քաղաքային վարչութիւն ու ոստիկանութիւն երկարարներու մէջ չկարողացան մինչեւ երեն մէջէն այս՝ մարդկութեան համար վնասաբեր հիմարութիւն։ և երբ ժամանակ անցնելէ յետոյ այդ համբաւն փոխադրուեցաւ ի Նոր-Նախիջեւան քաղաքաշխական պաշտօնէից ժողովն իսկոյն և եթ կառավարութեան ձեռքը տուաւ դրամանենգաց ընկերութիւն որով եւ ուղղակի կերպով պատճառ եղաւ համբաւին կործանման։ Այսպիսի՝ թէ տերութեան ի ռուս ժողովրդեան համար մեծ բարութիւն ընդունելը այն Հայերուն որ այսօր կառավարութեան դէմ ապրատամբ կը հրատարակուին։»

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՅՔ ՆԵՂՈՏՈՐԱԿԱՆՔ

Սղերդէն մեզ կը գրեն թէ Սղերդի Մխիթարեանց Միաբանութեան և Խասխերի Դպրոցի ուսուցչաց ներքեւ գտնուող վերին և ստորին Հարուեան երկու գիւղերու 60 տուն Ասորի Նեստորական բնակիչք, ինչպէս նաեւ շրջականերէն 40 տուն Նեստորական, Սղերդի Առաջնորդարանը դիմելով, խնդրած են Հայաստանեայց եկեղեցւոյ Ծոցը մտնել և Ազգ. Պատրիարքարանի իշխանութեան ենթարկուիլ։

ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Ազգային ժողովոյ Մայր Դիւանին կողմէ հետեւեալն հաղորդուած է մեզ ի հրատարակութիւն.

Քրիստոսի Տեառն մերոյ հրաշափառ Յարութեան Տօնն Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր շնորհաւորելու համար, Ազգ. Ժողովոյ Մայր Դիւանի անդամներն եւ եկեղ. Վարչութեան Կրօնական և Քաղաքական Ժողովոյ և Տեսուչ Խորհրդոց Ներկայացուցիչք Ս. Զատիկ առաւօտ, կիրակի, խմբովին պիտի ներկայանան Ն. Բ. Սրբազնութեան։

Ազգ. Երեսփոխանք և բոլոր պաշտօնական մարմնոց անդամակիցք, որք կը փափաքին մասնակցիլ սոյն պատգամաւորութեան, կը հրաւիրուին ժամը 8½ին ներկայ գտնուիլ ի Պատրիարքարան։

Երեւանից մեզ հաղորդուած է, որ Խաչատուր Աբովեանի ժառանգը մտադիր է տպագրել հանգուցեալ ազգային հեղինակի «Վէրք Հայաստանի» յայտնի գրքոյկը, որի հրատարակութիւնը արդէն սպառած է եւ ամենուրեք դժուարութեամբ է գտնւում. նոյնպէս մտադիր է հրատարակել իր հօր և մի քանի այլ մինչեւ այժմ անտիպ մնացած աշխատութիւնները։

* * *

Լսում ենք, որ այս ամառ գարուն մեր կողմերը 48 անգլիացի ճանապարհորդներ Աւարայր տարի վրայ բարձրանալու համար։

(Մշակ)

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՄԱՆՈՒՈՑՈՒՄ ԱԶԳԱՅԻՆ ՊՈՏԻՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ

Դատական Վսեմ. Նախարարութեան կողմանէ եղած յանձնարարութեան համաձայն կը ծանուցուի Հայ ժողովրդեան, որ, թէպէտ սովորութիւն չունի, բայց և այնպէս զգոյշ լինի Զատիկական աւուրց մէջ տարեանակ արձակէլէ գիտելով որ այս արգելիչ հրամանին անասստոյգ ոչ միայն տուգանք վճարելով չպիտի զերծանին, այլ և ուրիշ միջոցներով պիտի պատժուին Կառավարութեան կողմանէ։

11 Ապրիլ 1886 (Կէս.)

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Մանչեսթրի Պատուական Հայ գաղթականութիւն, որ չատ անգամներ հիւանդանոցի հատատութեան մէջ բարոյապէս և թէ նիւթապէս օգնած են, այս անգամ ևս հեռեւեալ ապրանքներն յղած են ի ձեռն տեղւոյն բարեխնամ Հովիս Դեր. Տ. Սուքիաս Ծ. Վարդապետի Պարոնեան, զոր շնորհակալութեամբ կը հիսատակենք։

Մեծ. Տեսաք։

Կիսիւշկերան եղաբաղ՝ 8 ծրար ամէրիքան, 1 ծրար մոռ պասմա, 1 ծրար լաճիվերթ թիւլլէնտ։ Յովհաննէս Յակոբեան՝ 51 տուզինա գուլպա զանազան տեսակ, 30 տուզինա բէշկիր, 20 զոյգ ֆանելա վերմակ (Պանելէթ)։ Պ. Գրիգորեան՝ 1 ծրար խասաբլը, 6 տուզինա խալաբ թիւլլէ ընտիր տեսակէն։ Պ. Եղիազարեան՝ 5 ծրար պասմա, 2 ծրար սոֆ, 1 ծրար մոռ տիպէտ 38 եարտա, 1 ծրար քիրազ քէմէնլի 41 եարտա։ 1 ծրար քէմէնլի տոբ։ Ղ. Գաբրիէլեան՝ 18 կտոր զանազան տեսակ պասմա, 19 հատ շալ, 10 ծրար սարիգեաս ամէրիքան։ Աբրահամ Կիսիւշեան՝ 1 ծրար կարմիր պասմա, 3 ծրար թիւլ, 1 ծրար սև իսպկնաթօ, 2 ծրար չուխա 139 եարտա։ Տիկին Ագնիւ Կիսիւշեան՝ 13 զոյգ գուլպա իւր ձեռօք հիւսուած։ Աշնանեան եղբարք՝ 7 ծրար ամէրիքան, 1 ծրար ճերմակ բիբէ 34½ եարտա։ Հարենց եւ Ընկ. 1 կտոր սաթրանճը ֆանելա, 1 ծրար ամէրիքան։ Ա. Վարպետեան՝ 2 ծրար տիսի։ Մ. Մանուկեան եղբարք՝ 5 ծրար ամէրիքան։ Ն. Ս. Մ. Բաղդասեան՝ 7 ծրար ամէրիքան։ Բ. և Հ. Մանուկեան՝ 10 ծրար ամէրիքան։ Ս. Մանուկեան և որդիք՝ 10 ծրար բամպուզ պէզի։ Ս. Պարմաղեան՝ 4 ծրար ամէրիքան։ Մ. Արապեան՝ 6 ծրար ամէրիքան։ Ա. Աստուածատուրեան՝ 3 բաբէթ բամպակ։ Կ. Համամճեան՝ 4 ծրար տոբուլա։ Մ. Ճաքսըն՝ 30 ծրար տիւլլէնտ։ Մ. Հաւզր՝ 5 ծրար տոբուլա։ Բարեսեր տիկ՝ 2 ծրար մոռ պասմա։ Անդլիացի տիկ՝ 3½ բաբէթ թիրէ։ Մարգարէ տանը՝ 41 ծրար սուզ պէզ 10ական եարտանոց, 2 ծրար ճերմակ թիւլ։

Ի դիմաց Հոգաբարձ. Ազգ. Հիւանդանոցի

Ա.ՊԵՆԴԱՐԵԱՆ Ա.ՊԵՆԴԱՐԵԱՆ

ՏԻԳ. ԿԻՍՄԻՍՇԵԿԵՐՏԱՆ ՄԻՔ. ՅԱՎՕՐԵՆԱՆ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՊԱՏԱՒԱՒԱՆՆԵՐ

Առ Վ. ՏԱՐԱՆԴԻՆ, Ամասիա։ — Ձեր վերջին թղթակցութիւնն ստացանք եւ պատր «Մասիսի» մէջ հրատարակուած պիտի գտնէք այն գրութիւնն որում կ'ակնարկէք։ Շարունակութիւնը «Մասիսի» յաջորդ թիւրով։

ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

ԱՊՈՒԾԸ

ԳՐԵՑ

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

(ՀՐԱԶԴԱՆ)

Կը վաճառուի ՊՈԼԻՍ հայ գրավաճառաց, ջրավաճառաց եւ թղթավաճառ Զարեհ էֆ. Թորոսեանի քով, Ղալաթիա Աբէնէյի Խանապատուռը եւ Արշակ եւ Վրոյր Եֆէնտիներու թղթավաճառաց-ներն, եւ ԲԵՐՈՒ Պ. Վասպի գրատունը։

Գին 100 փարայ

Հրատարակեցաւ ՀՆԶԱԿԻ Զ. ԹԵՐԹԸ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԶՈՒՐՆ Ի ԼԻՎԱՏԻՈ

Դատական Նախարար Վսեմ. Սերվեր Փաշայի ի Լիվատա ուղեւորութիւնը վաղուան թողուեր է։

Օտեսայի և շրջակայից մէջ զօրաց Տամամասմուն որուն տակի՝ տուած է Զարին այցելութիւն ի Խրիմ, մասցածին ենթադրութիւններ կ'ադդէ ոմանց, կ'ըսէ Լէվէնտ Հերալտ, մինչ յոյժ դնական բան մ'է այս որ կը պատահի ամեն անգամ որ Ռուսիոյ Կայսրը կը ճանապարհորդէ։ Վեհափառութիւն Խրիմ գտնուած միջոցին, հաւանաբար մեծ զօրահանդէս մը պիտի կատարուի, արարողութիւն մը որ կերպի խիթ պատասխանի է. սակայն պէտք չէ ուրիշ կերպ մեկնութիւններ տալ կայսերական գերդասանին միանալու համար հպամասբեալ զօրաց։ Այդ «զինուորական զօրութեանց» հանդիսաւորութիւնն չունի ուրիշ նպատակ։

ՅԻՐՈՒԹԵԱՆ ԵՂԵՌՄՈՒՏԸ

Նախարարաց Խորհուրդն յարատեւոր նիստ կը գումարի այսօր կառավարական պաշտօնէից ամսաթոշակաց կանոնաւոր վճարման միջոցները խորհելու համար։ բան կարեւորական հրամանի։ Ընդհանուր գանձանակութեամբ կը տեսնուի որ Վեհ. Սուլթանը Բ. Դրան մանաւոր ուշադրութիւն հրաւիրած է այս կարեւոր խնդրոյն վրայ, որ երկրին ելեւմտից բարւոքման ցէլխաւոր մէկ ճիւղը կը կազմէ։ Ն. Վեհափառութիւն հաստատապէս հաստատած լինելով անոր կենսական փարեւորութիւն, առաջին օրինակն ինք տուած է արդէն, Իւր անձնական Դանձուն մէջ ներմուծելով կատարեալ բարեկարգութիւն և կանոնաւորութիւն։

1878ի հաշտութենէն յետոյ, բաւական յարատեւութեամբ ջանքեր եղան օսմանեան ելեւմտից մէջ հաստատակշռութիւն մտցնելու համար և ինչ ինչ միջոցներ ձեռք առնուեցան, ոսկայի մատդրեայ նպատակին հասնելու համար, հարի էր բորդոյին բառնալու աշխատիլ այն յոռի դրութիւնեն որք արմատացած էին Դանձուն մէջ և անոր կանոնաւոր ընթացքը կը կասեցնէին։

Այս բանի մը խորհրդածութիւնեն յետոյ, Լէվէնտ Հերալտ դիտել կուտայ թէ գործնականապես անկարելի է բարեկազութիւնն ապահովել երկրին մէկ ճիւղին մէջ՝ առանց ամենուն մէջ ալ դարձ ապահովելու։ Վեհ. Սուլթանն կերմապէս փափաքած նպատակին հասնելու միակ միջոց է հաստատակշռեալ Տէրութեան սովորական ելմտից ապացոյցն և այն եկամուտներ՝ որոց վրայ հիմնուած է այդ ելմտագոյն յատկացուցեալ սովորական ծախսերն և ոչ աւելի։ Բանի մը տարի առաջ այսպիսի խարհուրդ մը տալն անկարելի առաջարկել կը նշանակէր, կը յարել անգլօ-ֆրանսական թերթք, սակայն վերջին չորս տարիներու փորձը ցոյց տուաւ թէ կարելի է հաստատակշռեալ սովորական ելմտացոյցն ի գործ դնել, այդ հաստատակշռութիւն գոյացած էր արդէն, երբ Բուլգարիի յեղափոխութիւնն արտասովոր ծախսեր դուռ բացաւ։ Այդ պատճառաւ, Բ. Դուռը չեղեալ այն ելմտական կանոնաւոր ճանբեն յոր կ'ընթանար, սովորական հաստատիներն յատկացուց արտասովոր ծախսեր։ Բարեբաղդաբար, անդարմանելի վնաս մը պատճառելու ատենն առաջ չի գնաց, այլ այս բան Դանձուն մէջ ներմուծելի կանոնաւորութիւնը խանգարեց և պատճառ եղաւ կառավարական պաշտօնէից ամսաթոշակաց վճարման յապաղման։

Այս դժուարութիւնը բառնալու համար, կ'ելդեակցնէ Լէվէնտ, պէտք է միջոցներ խորհիլ արտասովոր հասոյթներ ձեռք բերելու արտասովոր ծախսերուց համար եւ բնաւ թոյլ չտալ որ սովորական եկամուտք այդ կարգի ծախսերուց յատկացուին։

Ելմտական քարտուղարան յանձնաժողովը այս հինգշաբթի օր դարձեալ ի նիստ գումարեցաւ։ Նախագահութեամբ Ներքին գործոց նախարար Վսեմ. Միւնիր փաշայի։

Աւստրիական, ռուսական և գերմանական դեսպանատանց առաջին թարգմանք նախարարաց օրը Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցան Արտաքին գործոց Վսեմ. նախարարին և խորհրդական Վսեմ. Տատեան էֆէնտիի հետ։

Կայսերական ճէրոմէ շոգենաւին նորոգութիւնն աւարտած լինելով, երէկ Թէրսհանէի աւազանէն դուրս հանուեցաւ և լիմտոյ Կ. Պոլսոյ նաւահանգիստն պիտի մեկնի որոշեալ տեղ մը։

Սեկանիկի, Տրապիզոնի և Շքսորայի իտալական հիւպատոս անուանեցան՝ Պ. Պ. Ֆրանչէսքօ, Բէթրօ Պէրմօրի եւ Դամէրժօ Լիօրի։ Նոյնպէս Միտիլլիի անգլիական փոխ-հիւպատոս անուանեցաւ Պ. Ֆրէտերիք Էրէսթրն։ Բ. Դուռն, ըստ սովորութեան, վաւերացուց սոյն պաշտօնեաներն։

Նորէնֆէլտ զինագործարանը ծանուցած է Մովսէսի Նախարարութեան, թէ յանձնարարեալ երկու ընդծովեայ ծովամարտարոց շինութիւնն աւարտած լինելով, պատրաստ են Կ. Պոլիս ղրկուելու։

Ագրա Պոլսէն ապրիլ 7 թուականաւ թուղթի ուղղեալ թղթակցութենէ մը կը քաղենք հետեւեալ տողերը։

«Փիլիպէի կառավարիչն 30 յօգուածէ բաղկացեալ հրահանգ մը ուղարկած է Փիլիպէի Միւֆթիին։ Սոյն հրահանգն, որոյ պարունակութիւնը կը վերաբերի Իսլամ ժողովրդեան կրօնական հանգամանութեանց (Վուջէ) մասնակարարութեան և Միւֆթիներու պարտականութեանց, բոլորովին հակառակ է Իսլամաց չահերուն։

«Մեղադրոյն Իսլամաց ժողովը սոյն հրահանգին վրայ խորհրդակցելով՝ ծանուցած է Փիլիպէի կառավարչին թէ գործադրութեան չկրնար դնուիլ այն։

«Այս հրահանգին մէջ տարեկան 3000 ֆրանգի թոշակ մը կապուած է Միւֆթիին որպէս Իսլամ ժողովրդեան կողմէ հրահանգին դէմ եղած տարժամ կարի անախորժ տպաւորութիւն մը բերած է Միւֆթիի էֆէնտիին վրայ։

«Միւֆթիի գիւղին մէջ գտնուած Իսլամ նիզոյնի անուն տեղը ռուսական վանք մը պիտի կառուցուի որոյ համար երկու միլիոն ադիւս գտնուած է։

«Այս վանքը, որ պիտի ունենայ 1200 սենեակ, պիտի կրնայ 20,000 հոգի պարունակել։

«Վանքին շինութիւնը պաշտօնապէս լուսանցդուած է ցնոր տնօրէնութիւն։ Կառուցման ծախսուց համար մեծադանակ ըուպլի դրամ ղրկուած է Փիլիպէի ռուսական հիւպատոսին մինչեւ 20,000 ռոյ Սոֆիայի ռուսական հիւպատոսին»։

Կարս. Բնչկական վարժարանի տեսչութիւնը ծանուցած է առ որ անկ է, թէ դեղագործոց խանութներու մէջ դեղերու պատրաստութեան բաւելու չափ միայն ջրեաբ և այլ ոգելից ըմպելիներ պէտք է գտնուին և ոչ աւելի։

Ոստիկանութիւնն յանդած է ձերբակալել ինն այն չարագործներէն որք քանի մը շաբաթ առաջ գիշեր մը Պոէրեմ անուն հելլենական առագաստանաւը կողոպտելով նաւապետն սպանած էին։

Վեհ. Սուլթանն հրամայած է որ զինուորական հիւանդանոց մը կառուցուի Մեսանիկի մէջ։

Գերմանական դեսպանատան պատկամ Լոբէլ շոգենաւը Նախնիծայ օր Մեթերկրական ուղեւորեցաւ և պիտի այցելէ Իզմիր, Հռոդոս, Կիպրոս և Սուրիոյ նաւահանգիստներն։

Հեռագրաց եւ Թղթատարութեանց Վարչութիւնն այս աւուր թղուրը լրագրաց միջոցաւ կը ծանուցանէ թէ ներկայ ամսոյս 16ը չորեքշաբթի օրէն ընկսեալ, բաց ի հինգշաբթիէ, ամեն օր առաւօտեան ժամը 4ին շոգենաւ մը պիտի մեկնի ի Մուտանիա, որով թէ՝ Պրուսա եւ թէ՝ Մուտանիա գրկուելիք նամակ և այլ պիտի ընդունուին մինչեւ ժամը 11 Գալաթիոյ և նէնի ճամբի թղթատարոյ կողմէ, իսկ միւս նամակատարոյ մէջ մինչեւ ժամը 10։ Պրուսայէ և Մուտանիայէ եկած նամակ եւ այլք, շոգենաւին հասնելէն անմիջապէս յետոյ ժամը 11½ին պիտի բաշխուին։

Անգլիական շոգենաւ մը երէկ Պէրութէն 230 ձի բերաւ մայրաքաղաքս, կայս. զօրաբանակաց գործածութեան համար։

Ֆրանսական Հանրապետութիւնն Պարսից Լէյեանէ առգետութեան ատաճան շնորհած է Բերայի հեռագրական պաշտօնատան Տնօրէն Անթոնիատէս էֆէնտիի։

Իզմիրէն Մէսաճրի ընկերութեան Կ. Պոլսոյ գործակալութեան ուղղեալ հեռագիր մը երկու օր առաջ ծանոյց թէ Աֆէ շոգենաւն, որ բռնկած լինելով ուապի վրայ խրեցուցուած էր, անվնաս ազատելով լիշեալ նաւահանգիստն հասեր է ուր իւր վճաքներն հանելէ յետոյ Մարսիլիա պիտի ուղեւորի։

Մարքաքաղաքիս ֆրանսական թղթատարութեան տնօրէն Պ. Շըվալիէ Մարսիլիա կը փոխադրուի նոյն պաշտօնով։ Պ. Շըվալիէ, որ արձակուրդով Ֆրանսա կը գտնուէր, Կ. Պոլիս վերադարձաւ այս օրերս։

Օսմ. Ներքին փոխառութենէն Պրուսայի բաժին որոշուած է 10,000 ոսկի, 2,000 ոսկիի Պրուսայի Սանճագին և 8,000 ոսկիի Բէօթահէոյ, Ուֆիսն-Գրաֆիսարի և Երիմաղրուի յատկացուած են։

Երզրումի կեդրոնական կառավարիչ Պէհչէթ փաշա իւր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ։

Ռիմէն կը գրեն թէ ծովակալ Հասպարթ փաշա որ Քանա (Ֆրանսա) ուղեւորեցաւ, շոգենաւը Պիրէան հանգիպելու ցանք երեւելով դնացեր է այցելելու հելլենական մարքաղաքն և այցելութիւն տուեր է տեղւոյն օսմ. դեսպանին։

Կարլսրուհէ Կաբէ-բէի խորագրին ներքեւ Մոնիթեր Օրիանթալի մէջ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը գտնենք փաստաթղթաց Կարկուր էֆէնտիի մէկ դատին նկատմամբ։

Ընթերցողք չեն մոռցած անուշտ Կարկուր-Նամէքի հռչակաւոր դատն որ վերջացաւ Վեհաբեկ առեանի մէկ վճռագրովն որ իրաւունք կուտար Նամէքի ժառանգորդաց ներկայացուցիչ Նամէք էֆէնտիի։ Այժմ կերեւի թէ Կարկուր էֆէնտի օրոյ քանը ճանգարուած էր իւր հակառակորդին գափնիներէն՝ ուզած է վրէժ լուծել անկից, ինչ ինչ ենդրութիւններով Կարկուր էֆ. իւր մեքենայութիւններով յաղթած է Նամէք էֆէնտիի դէմ հանել երրորդ անձ մը որ կը նկրտի արգելք արգելքի վրայ խարուցանել։ Սուրիացի փաստաբանն հանդուած է կնոջը մէկին որպէս զի արգելքի (Բէյէ-Բիր) տակ առնու կարեւոր գումար մը զոր իբր թէ Պերութի Էֆյուսի Թաղէթ և որդի» վաճառատունը կը պարտի առ Նամէք էֆէնտի, կոյ ամուսնոյն Նամէք էֆէնտիի վրայ ունեցած կարծեցեալ պահանջքի մը հաշուէն։ Երկար տարեներ հեռէ այս խնդրոյն վրայ դատ մը բացուած էր արդէն Կարկուր էֆէնտիի կողմէ, որ յաղթած իսկ էր արգելքի տակ առնուլ լիշեալ գումարն և ինք ներկայացած էր իւր երաշխաւոր զոր օրէնքը կը պահանջէ այդպիսի պարագայից մէջ։

Նամէք էֆէնտի գործն իմանալով անմիջապէս խնդրագիր մը կը մատուցանէ Առեւտրական երկրորդ Մենելիին պահանջելով որ արգելքը վերնայ և դրան պահանջող կինը դատարանին ներկայանայ։ Այս դատ տեսնուելուց անցեալ շաբաթ օր խուռն բազմութեան մէջ։

Կնոջ փաստաբանն էր Իսկէնտէր էֆ. Թրադ, որ պէտք է զրուցել թէ չատ աւելի ճարտար և խելացի է քան զկարկուր էֆէնտի։

Դատարանն երկու կողմանց փաստերը լսելէ և անոնց վրայ երկարօրէն խորհրդակցելէ յետոյ, իրաւունք տուաւ Նամէք էֆէնտիին, ջնջելով ենդրութիւն։

Նախագահ Քօսթաքի էֆէնտի եւ դատաւորք՝ Իսքէնտէր էֆ. և Թահիր էֆ. ըստ սովորութեան մեծ անկողմնակալութեամբ չարժեցան։ Փափաքելի էր որ ուրիշ անձինք արնպիսի ստորին մեքենայութեանց ազդեցութեան ներքեւ չգտնուին և սխալ ճամբու մէջ չմտնեն։

Կնոջ փաստաբանն, որ քիչ ժամանակէ հետէ իրաւաբանական ասպարէզը մտած է, զղջացած է, կրսուի, այս պիտի ողորմելի գործի մը մէջ մտնելուն համար։

Շքսորայէն կը գրեն թէ կուսակալ Մուսթաֆա Ասիմ փաշա ձերբակալել տուեր է տեղւոյն ալպանիացի երեւելիներէն չատերը։

Թրաբուզէյից ընկերութեան հաշուակալ Պ. Եորկի Բարբաքոս այս օրերս մեռեր է Ռիմէնի մէջ։

Ժամանակիս հռչակաւոր ուղեւորներէն մին՝ Պ. Միքլուհօ Մաքլէյ նախընթաց օր մայրաքաղաքէս անցաւ։ Այդ մարդ անընդհատ կը ճանապարհորդէ քսան և վեց տարիէ հետէ և գիտական նպատակաւ աշխարհիս շրջանն ըրած է։ Իւր խուզարկութեանց դիտաւոր կերպն ընտրած է Խաղաղականի կղզիներն ուր մեծ պատկառանք կ'ազդէ իւր անուն։

Պ. Մաքլէյ այս անգամ Սիանէյէն եկաւ և մայրաքաղաքս անցնելով Բեդրսպուրգ ուղեւորեցաւ ուր պիտի աւարտէ իւր ուղեւորութեանց հետաքրքրաշարժ պատմութիւնն։

Յայտնի է թէ Ռուսիոյ մէջ «Պաղեստինու Օրթոսօքս Ընկերութիւն» մը կայ, ընդ պաշտպանութեամբ Զարին եղբօր Սերգիոս Մեծ Դուքսին, որոյ նպատակն է գիւղութիւն ընծայել ռուս հպատակաց ուղեւորութեան յերուսաղէմ։ Այս ընկերութիւնն վերջերս հաստատած է ռուսական երկաթուղեայ եւ շոգենաւային գրեթէ բոլոր ընկերութեանց հետ, որպէս զի կարենար զեղչ մը լիներ ուխտաւորաց երթեւեկի անցագնոյն վրայ։ Այս վերջապէս, ուխտաւորք, որք ընդհանրապէս աղքատ մարդիկ են, չատ ամսոյ գներով կարող կը լինին այցելել յերուսաղեմ։ Երթեւեկի ծախքը կանխաւ կը վճարուի եւ ուխտաւորը մի միայն իւր անունն ու փոքր ծախքերն հանգուցուն պարտաւոր է։

ՎԻԵՆՆԱ։ — Երէկուան Աբեւելքի երկրորդ երեսի հինգերորդ սիւնակի 12րդ եւ 16րդ տողերու մէջ ամբարձել և ամբարձման բառերը պէտք է կարդալ պղարել և պղարման։

ՖԻԼՕՔՍԷՐԱ

ԹՈՐԳՈՄԱՆ ԳԷՈՐԳ ԷՖԷՆՏԻ Մանրէաբերի Երկրագործական դարձարանին յայտնի ուսումնարան, որթաճճիի (Ֆիլոքսերա) վրայ թորքերէն ընտիր գործ մը հրատարակած է «քայլարութեամբ և խնամքով Բարձր. ՅԱԿՈԲ ՓԱՇԱՅԻ, Նախարարին Կարգերական Դանձուն։ Արամեան գրագրիչ տպագրութեամբ։ Ի լոյս ընծայեալ այս գործ, բաղկացեալ 83 էջերէ, մը պարունակէ այս տրեթաւոր ճճիին բազմաթիւ պատկերները։ Ֆիլոքսերայի հրատապ խնդրոյն վրայ կենսական և գործնական առատ ծանօթութեամբ և հրահանգներով։ Կը վաճառի լ. գին 100 փարայի։ Կեդրոնատեղին է Համիտիէ ճանապարհ թիւ 24, Յովհաննէս Արսլեան և Ընկ. Օսմանեան գրավաճառաց Ներսը։

ԼԱՄԱՆՀԱՅՄ

ԱԶԳԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՔ

Ընդ. Գործակատարութիւն Պոլսոյ

Տ. Լբդի Ի-Վիթոր դրէ

Կապահովագրին ամեն կրօնքներ և ծրարներ որք կը պարունակեն դրամ, թանկագին մետաղ, արծէղեղէն, դրամատոմսք, գնհարք եւ յանձնուած ամեն ապրանք թղթատարական Վարչութեանց կամ փոխադրութեան ընկերութեանց։ Վերոյիշեալ ապահովագրութիւնք երաշխաւորեալ են Մեհրայ Լոնդոնի յանձնաժողովոյ մէջ 50,500,000 ֆրանգ։

Կապահովագրին չոգենաւով, կառախմբով և մեծ ու փոքր երթեւեկութիւն ընող ապահովանաւերով փոխադրեսկ ապրանքներ։

Գիներն և պարմաններն յոյժ չափաւոր։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել առ

Պ. Պ. ԼԷՊԻ ԵՒ Վ. ԻԷԹՈՐ ՈՐԴԻ

Պոլսոյ ընդհանուր գործակատարք «Մանքսիմ Ապահովագրական ընկերութեան»

ՀԵՌԱԳՐԱՅԻՆՔՆԵՐ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Բարիզ, 21 ապրիլ

Երեսփոխանաց Ժողովն այսօր ընդունեց 900 միլիոն ֆրանքի փոխառութեան ծրագիրն, հանդերձ Մերկուրին փոխարութեամբ։

Երեսփոխանաց Ժողովը նամանաւոր ընդունեց 1889ի Արուեստահանդէսին ծրագիրն։

Երեսփոխանաց Ժողովոյ եւ Մերակայսին նիստերը պիտի վերսկսին մայիս 25ին։

Լոնտոն, 21 ապրիլ

Մանտալէյն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ ապստամբութիւնը կը տարածուի Պրմանիոյ մէջ, գեռ վերջերս Տարպիդեանի յանկարծակի բերեր եւ բնաջինջ բրեր են 25 անգլիացի զօրաց խումբ մը։

Քանի մը լրագիրք կը հաստատեն թէ տէրութիւնը վերջնագիր մը ղրկած են Յունաստանի։

Բարիզ 22 ապրիլ

Անհիմն է անգլիական քանի մը լրագրաց տուած այն լուրը թէ տէրութիւնք արդէն ձեռնարկ մ'ըրեր են Աթէնքի մէջ։ — Բանակցութիւնք կը շարունակուին տէրութեանց միջեւ, եւ այդ ձեռնարկը մօտալուտ կը թուի։

Պուքրէշ, 22 ապրիլ

Ռուսական դեսպան Ուրուսոֆ փաշան երէկ իրիրուն մեկնեցաւ ի Լիվատա։ Պատերազմական զրոյց նախարար Անկէլէսքօ զօրավարն եւս Լիվատա պիտի երթայ փաղաքշորդ օրն։

Բարիզ, 23 ապրիլ

Պ. Պրազա տը Սալմանեան Գանդիի կառավարիչ անուանեցաւ։

Հռոմ, 22 ապրիլ

Հռոմի օսմանեան նոր դեսպան Ֆրիֆատէ փաշա հասաւ այս առաւօտ։

Երէկ, Փ Ֆրէնտիպի, երեք հոգի բռնուեցան հնտասէ և մէկ հոգի մեռաւ։

Կը ծանուցուի թէ քանի մը հոգի հրնտասէ բռնուեր են Պրէնտիզիի շրջակայ գիւղերուն մէջ։

Լոնտոն, 23 ապրիլը

Սպանպարտ կ'ըսէ թէ տէրութիւնք միաձայնութեամբ որոշեր են նոր ձեռնարկ մը ընել հելլենական կառավարութեան քով, որպէս զի զօրքերը ցրուէ։

ԱՐԱՐԱՏՅԱՆ

ԳԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Գալաթիա, 12ը ապրիլ

ԸՆԹԱՑԵՐ ՓԻԼՈՍԵՆԱԿԱՆԻՑ

ամիս	(ոսկիով վրայ պանքայի)	111 1/8
» »	» (վճարելի)	110 3/4
3 »	Բարիզ » (պանքայէ)	22 70
» »	» (վճարելի)	22 77 1/2

ԸՆԹԱՑԵՐ ԱՐԺԷՔԱԳԻՐՔԻ

Օսմանեան Քօնսոլիտ

		Պահեկան
Տրեկ երեսկ. գրոշ (Միաց. D. սեմ		15 32
Գրաստին գրոշներէն վերջ		15 32
Բեկամի մէջ		— —
Լաւագոյն բանկերեցայ		16
Բանքագրդի գին		16
Նուազագոյն »		15 39
կեր. օրին		16
սիրաբաժինք 1858	A. Սերի	23 40
» 1862		
» 1860		
» 1863	B.	15 20
» 1872		
» 1865		
» 1869	C.	16
» 1873		

ԻՍԼԱՄԻ ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ

Իրեկ տրիկան գրոշեցայ		76 15
Այս առաւ. բանկերեցայ Գ.ի		76 15
կեր օրին		76 15

ԲԱԺՆԵՏԱՐԱՐՔ

Ռոդիսի ժեներալ	Ադ. Լ.	3 15
Բրեսի ժեներալ	Օսմ. »	5 25
Գանք տը Գոնս	» »	4 15
Ոսմ. Շանժ է Լաւեր	» »	3 15
Քրամանեյ	» »	285
Լուսաբերի երկաթուղի	Ֆր.	36 75
Օրիկսանեան տը Բրեսիթէ	»	—
Բանքեր Լաւրիսմի	»	55

ԸՆԹԱՑՔ ԳՐԱՄԱՑ

Օսմանեան սոնի	ոսկ.	100
20 Ֆրանգանոց	»	88
Անգլիական ոսկի	»	110 25
» խրեբիով	»	90 18
Ռիալներ	»	54 20
Լուսաբերի գրամ	»	9 10
» արծաթ	»	89
Իրանի	»	8 32
Մեկ արծ. (ասոր.)	»	107 38
Վենետոց	»	102 25
Հինգոց	»	102
Մեկ ոսկի	»	97 20
Թասկիեր	»	15

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 23 Ապրիլ, ժամ 3 վայր.

45 երեսեայ բանական Ֆրանք	1 1/2 %	109 55
» » 3	%	81 15
Օսմանեան ֆնոսիտ Սերի Դ. բացուեցաւ		14 25
» » » գոցուեցաւ		14 47 1/2
» » Սերի Բ.		15 25
» » Գ.		14 30
Օսմանեան երկաթուղի		35 75
» Լիբանի բանկերեցայ		— —
Պանք Օսմանի		548 75
Ֆրեսիի Լիոնի		— —
» Ֆոնսիէ		1353 75
Բաժնեսամն Լիոնի		1222 50
Մուսեզի ջրանցք		2108 75
Ռուսական 5 % 1877ի		104 3/8
Իտալական Ֆրանք		97 25
Եգիպտական միացեալ		345
Պրազիլական (արտաքին)		56 7/8
Բրեսիլիէ թիւրք		352 50
5 % Հելլենական		255
Զէք Լոնտրայի վրայ		25 15

ԱՅՍՕՐ ՇԱԲԹՈՒԱՆ

ՄԱՍԻՍԻ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ Նամակ Աւանդատեղ։ ԿՐԹԱԿԱՆ Կրթական գրանպատութիւն։ ՆԱՄԱԿ ԱՄԵՐԻԿԱՑԵՆ Ազատ Որոնողիրք։ ԳԱՒԱՌԱՑ Վիճակը Մարզուանայ ազգային գործերը։ ԳՐԱԿԱՆ Լեռներ Ֆերհատ, պարսկական զրոյց։ Ֆրիդրուսիի։ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ Դարմանի ազիկը Հանելուկք։ Տ. Նրբոնս կաթողիկոսի Հայոց։ ՉԱՆԱՉԱՆՔ Պարտեզի փիլիզ։ ՄԱՍԻՍԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ Առաջնակարգ խնդիր։ — Խնդիր թիւ 25։ — Լուծումն թիւ 16 Խնդրոյ։ ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի

ՎԱՆ, 18 մարտ

Փորձութեան հացի խնդիրն ծանր կերպարանք կ'առնու։ Նախորդ նամակէս գիտէք որ տան ազգային հեռագրաբաղդաբած են ի Պարիզ։ Սոյն գայթակղեցուցիչ իրողութեան դէմ և թէ հանրագրութիւն մը կատարուիր Վեհ. Մակար Կաթողիկոսին ուղղեալ։

Այն նամակէն յետոյ յուզումը եւ գայթակղութիւնը աւելի չատցաւ։ Ըստուար հանրագրութիւն մ'ստորագրուեցաւ ուղղեալ առ Խառն Ժողովն տեղւոյս, որով կը հարցուի Վարչութենէն թէ՝ ցարդ ինչ տնօրինութիւն եղած է փորձահացի գայթակղութեան համար։ Դոյն հանրագրութիւնը յաղթող շարթուն յատուկ պատգամաւորութեան մը ձեռամբ պիտի մատուցուի Խառ

Ատենի առաջ, թէեւ բանտի ոստիկանք, որք բանտարկեալները Առաջնորդարան տարած էին, կ'ուրանան։ Դատական քննիչը, որ Բաղէշի նահանգին մէջ շրջագայութենէ մը յետոյ վերադարձած է տեղս, հրամայած է խիստ քննութիւն մը։

Միւս կողմէ բանտարկեալ գիշերապահներէն մին, Մ. Նշան անունով, խնդրագիր մը մատուցած լինելով Պատրիարքին, կը հարցունէ թէ ի՞նչ պատճառաւ զիրենք (գիշերապահները) չեն արձակեր բանտէն, երբ թէ՛ հարցաքննութիւնք և թէ՛ եղած քննութիւնք բան մը չեն ապացուցած և թէ՛ մանաւանդ Առաջնորդարանի մէջ իրենց կերցուած փորձացոյն անկնկալեալ արդիւնքը ցոյց տուած չլինելով, հաստատուած է իրենց անմեղութիւնը։ Զգիտենք թէ Պատրիարքն Ատենը ի՞նչ պատասխան տուած է սոյն հարցման։ Ինչ որ է, կերեւի թէ փորձութեան հացի խնդիրն տակաւին չատ հետաքրքիր տեսարաններ պիտի ներկայացնէ մեզ։

ՎԱՆ, 25 մարտ

—Քաղաքութեան հացի խնդիրն հետաքրքիր ձեւեր կ'ստանայ, թերեւս ի վերջոյ զուշէտի յանդելու համար։

Անցեալ 20ին ժողովրդական բազմամատորագիր հանրագրի մը կողմէն իբր պատգամաւոր ներկայացան Կրօնական Ժողովին Յարութիւն էֆէնտի Թերզիպաշեան և Յարութիւն էֆէնտի Գալֆեան, և խնդրեցին Դեր. Պողոս Սրբազանի ի մօտոյ Խառն Ժողով գումարել ժողովրդեան հանրագիրը նկատողութեան առնելու համար։ Դեր. Տեղապահը պատասխանեց թէ ինքը ձեռնհաս չէ ըստ օրինի Խառն Ժողով գումարելու, ըստ որում ամբաստանութեան ենթարկուած է դիշեռնի հանրագրով, և թէ քանի որ Պատրիարքարանն ալ ըողոքուած է այդ մասին, ինքը (Տեղապահը) պարտաւոր է Ս. Պատրիարքի հրահանգին սպասելու։ Երկրորդ օրը վերոյիշեալ պատգամաւորք հեռագրաւ մը Ս. Պատրիարք Հօր հաղորդելով Դեր. Տեղապահ Սրբազանի պատասխանը, խնդրեցին հրամայելով որ առ ժամանակեայ նախագահի մը նախագահութեան ներքեւ Խառն Ժողովը գումարուի, քննելու համար ամբաստանութիւնը։

Միւս կողմէն գերմարդկային ճիգեր կը թափուին իրողութիւնը ուրանալ տալու համար։ Նախորդ թղթատարով 15 երեսփոխանաց ստորագրութեամբ գրութիւն մը ղրկուեցաւ ի Պատրիարքարան, որով կը հերքուի փորձահացի գործողութիւնը։ Եթէ գիտնաք թէ այդ գրութիւնը ի՞նչ միջոցաւ ստորագրել տրուած է, շատ չը պիտի զարմանաք։ Թէ ի՞նչպէս Տեարք երեսփոխանք որք իրողութիւնը կատարուած օրը Առաջնորդարանը չէին գտնուած, կ'ելնեն հերքելու արեւուպէս ճշմարտութիւն մը, հաներուկ մ'է, որոյ լուծումը թերեւս մեր հանճարամիտ երեսփոխանաց միայն տրուած է։ Երեսփոխան Տեարց վերոյիշեալ հերքմագիրը թերեւս պատասխան մ'է այն գրութեան, որով Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը բացատրութիւն կը պահանջէր Դեր. Պողոս Սրբազանէն փորձութեան հացի խնդրոյն մասին։

Եթէ Կրօն. Ժողովոյ Դեր. և Արժանապատիւ անդամք զանազան նկատումներով չուզեն փակել փորձահացի ամբ գայթակղելի էջը, նման հաճնոյ խնդրոյն, կարծենք եկեղեցական և քրիստոնէական պարտաւորութիւնք պարտ կը դնեն իրենց վրայ խստիւ քննութիւն հրամայելով բանալ գայթակղութիւնը։ Կ'իմանամք որ տեղւոյս Ամերիկացի միսիոնարք և Հռոմի պաշտօնեայք այն դէպքի նկարագրութիւնը ղրկած են երենց լրագրաց, իսկ ռուսական հիւպատոս Պ. Կուլիբէկին տեղեկագիր մը ղրկած է Կ. Պոլսոյ դեսպանատան, գաղտնի տալու համար Հայոց Առաջնորդի անձուկ մտաց վրայ։

—Տարի մ'է որ տեղւոյս Գաւառ. Ժողովին ընտրած է Քաղաքական Ժողով մը, որ յօրէ անտի իւր ընտրութեան միշտ փուչ եղած է Դեր. Տեղապահի աչքին։ Ցիշեալ Ժողովը լուծել տալու համար Դեր. Տեղապահ հօր ջանքերը ամենուն ծանօթ են։ Իսկ վերջերս Սրբազանը ուրիշ դիւա մ'ը քած է լիշեալ Ժողովոյ աշխատութիւնները ապարդիւն թողլոյ համար։ Քաղ. Ժողովը կը գումարի ուրբաթ օրերը։ Ամեն ուրբաթ առաւօտները Սրբազանը կը հրամայէ թամբել իւր ձին և ըսպասաւորաց պատրաստ կենալ ի չուս։ Քիչ մը վերջը Սրբազանը կը հեծնէ ձին և կը հեռանայ Առաջնորդարանէ, չգիտցուիր ո՞ւր երթալու համար։ Սոյն ընթացքի պատճառը ոչ այլ ինչ է, այլ վասնզի այն օրը Քաղ. Ժողովոյ գումարման օրն է։ Սոյն ընթացքը կը կրկնուի չորս–հինգ շաբաթներէ ի վեր, և չգիտցուիր թէ ի վերջոյ ո՞ւր պիտի յանգի։

ՇԱՀԷՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

Օրթագիւղ, 11 ապրիլ

Պահպանողականութիւն։— Ազգային մութիւն։— Չին ու նոր յարաբերութիւնք Ռուսահայոց հետ։— Մեր կովկասեան հիւրերն։— Ազգային առաքինութիւն։

Անցեալ երեքշաբթի գիշեր միացած էինք մի քանի բարեկամներ, խօսակցութիւնք կը դառնային զանազան խնդրոց վրայ։ Ծերունի բժիշկ մը զմեզ կը յանդիմանէր թէ՝ — յանդիմանելու ազատութիւնը կը վայելեն կիները, քահանայները և ծերերը— պահպանողական չենք։

—Բայց ինչո՞ւ ըլլանք պահպանողական, կը պատասխանէի։ ըսէ՛ք մեզ Հայ ազգին ո՞ր վայելած բարիքն արժանի է անվթար պահպանման և մենք ալ այն ատեն կը դառնանք կ'ըլլանք պահպանողականութեան ջերմեռանդ առաքեալները։

Եւ արդարեւ պահպանելու արժանի ի՞նչ ունինք։

—Սակայն Հայ ազգը պահպանողական է։

—Վասն զի ծոյլ է։

Այո՛, ծուլութիւնը ազգային մեր մոլութիւնն է։ Եթէ ունինք ազգային առաքինութիւն մը — և հաւանօրէն ունենալու ենք— բնական է որ ունենանք նաև ազգային մոլութիւն մը։ Եւ իբր ազգային մոլութիւն ընտրած ենք մահացու եօթը մեղքերէն պարզագոյնը, Ծուլութիւնը։ Միւս մեղքերն ի գործ դնելու համար պէտք է աշխատիլ, պէտք է չարչարուիլ։

Նոքա որք միշտ կը հառաչեն «ախ անցեալը, անցեա՛լը», մարմնով ու մտքով դանդաղներն են։ Բայց արդի հայ սերունդի մի մասին երակաց մէջ արիւնը քիչ մը աւելի արագ արագ շրջան կ'ընէ քան երբեմն, հետեւաբար կաուելու պէտք կ'զգայեն։ Մենք եւս, որովհետեւ կը պատկանինք այդ կաուաէր մասին, չենք կրնար ապաւէն որոնել անցեալին մէջ երբ գրելու հարկը կը ներկայանայ։ Սակայն գիտենք նաեւ որ եթէ կարող լինէինք անցեալին հիրաւորները լիներ, շատ դժուարութիւններէ ազատ կը մնայինք։ Օրինակի համար, երբ այցելէր մեզ Ռուսիայի հայ մը մենք կը բնայինք, իբր Արեւելքի քրոնիկագիր, վերջացնել մեր աշխատութիւնը երկու տողով, հաւատարիմ մնալով աւանդական բանաձեւին։

Այդ աւանդութիւնը շատ պարզ էր, ինչպէս մեր գիտութիւնը Ռուսահայոց մասին։ Այդ գիտութեան սահմանն էր թէ՝ Թիֆլիզ քաղաքը կայ։ Թէ Նալբանդեանց մը եղած է։ Թէ՝ Մեղու Հայոցանէ մը կը հրատարակուի, եւ այդ Թերթին համար, զոր ոչ ոք ի մէջն տեսած էր, որպիսի՛ մատիպար մը երեւակայած էինք։ ո՞ւր գնացին մեր խեղճ պատրանքներն։ Իսկ այժմ։ Իսկ այժմ ունինք ձեռքերնիս մանրադիտակ մը եւ մանրաշնին կը դիտենք ինչ որ կը պականի Ռուսահայոց։ Բայց ներելի է ենթադրել թէ՝ մեր այս նոր եռանդը գուցէ անախորժ լինի կարգ մը Ռուսահայոց որք իրաւունք ունին «երենէկ հաղարտ» կարդալ մեր այդ տգիտութեան։

Այդ երջանիկ օրերուն մէջ ամեն ռուսահայ կարող էր Պոլիս գալ յուսալիր, վստահ լինելով թէ՝ Վոսփորի ափանց վրայ փառաց տիտղոս մը պիտի գտուէ իւր լուսելիքները։ Սուրբ աւանդութիւնը կը պահանջէր որ Պոլիս եկող ո՛և է Ռուսիացի հայ կամ մեծ զօրապետ լինի, կամ մեծ վաճառական, կամ մեծ դատարակ։ Մեզ այցելողն ալ ազատ էր ըստ հաճոյս ընտրել փառաց այս երեք տիտղոսներէն մին։ ոչինչ որարտաւորիչ էր բաց ի մեծ ածականէն։ Զեմ ըսեր թէ դժուարութիւններ չէին ներկայանար, բայց դարմանն առ ձեռն էր։ Ով որ իբր մեծ զօրապետ կը ներկայանար, ի հարկէ ունենալու էր դէթ համազգեստ մը, բայց այս անպատեհութեան դարմանը գտնուած էր։ Կ'ըսէին թէ մեծ զօրապետը «Էվէլ» հագուած է։ Իբր «մեծ վաճառական» ներկայանալը շատ պատուաբեր էր, բայց ոչ շատ շահաբեր։ Ընդ հակառակն։ Եւ իրօք մեծ վաճառական մը պարտական էր ինքզինքը ծածուկ պահել, ապա թէ ոչ կը պարտաւորուէր, եթէ մի չաբաթ Պոլիս անցուներ, մեկնած պահուն փոխ առնուլ չոգենաւին ստակը։

Ով որ խելացի էր, կը ներկայանար իբր մեծ դատարակ։ Անցագիր ցոյց տալու վտանգէն ազատ էր։ Ոչ ապաքէն Թիֆլիզ քաղաք մը կայ, ոչ ապաքէն Ներսեսեան դպրոց մը կայ, ուրեմն այցելուն ալ բնականաբար մեծ դատարակ էր։ Երբ Ֆրանսացի դատաւորք կը հարցնէին Ոստանիկ Տէր Մարգարեանցի պարտապահանջներուն թէ ի՞նչպէս վստահեցան նմա մեծ դրամներ, ի՞նչպէս հաւատացին որ նա իշխան մ'է,

—Բայց ի՞նչպէս չհաւատայինք, կը պատասխանէին։ Ասիական Թուրքիոյ աշխարհացոյցին վրայ ցոյց տուաւ մեզ Վանը, Լիճն և լեռներն որոց իշխանն էր—Այսպէս կը խորհէին նաեւ մեր նախորդք Ռուսիայէն եկած դատարակներու մասին։ Եւ ահա նորա ոտից ներքեւ կը դնէին ամեն դպրոցներու բանալիները։ Մեծ դատարակն ազատ էր ընտրել դպրոցն որ իրեն հաճոյ էր։

Բայց այդ դեռ ոչինչ։ Կրնաք երեւակայել թէ Ռուսիայի մեծ դատարակի տիտղոսն այնքան ազդեցիկ էր որ մինչեւ իսկ հայ դերձակները չէին վարաներ վարկ բանալ այդ տիտղոսը կրողի, եւ ընդ՚ել թէ Պոլիս վարձատուները չ'յարդէր։ Բայց չմոռանանք ըսելու թէ մեծ դատարակն երբ զգեստներն ուսին վրայ ունէր և մի քիչ ատակ կորզած էր, «Կերմանական մէթօտներով» դասագրքեր պատրաստելու խոստումներ ընելով չուներ Կովկաս կ'առնոր։ Թիֆլիզ տեսայ մի այդպիսի դատարակ որ տակաւին պատսպարուած էր Պ. Եմէնիճեանի շինած զգեստներուն մէջ, որոց հաշիւն անցոզաբար ըսելով տակաւին բաց է։—Արդարեւ այդ զգեստները շիջելափառ եղած էին, բայց ոչ մի թիֆլիզցի հայ դերձակ այնքան խանդավառ էր որ ապառիկ զգեստ պատրաստէր այդ դատարարին, ուստի պերճախօս Ռուսահայը ո՛չ մի դպրոցի մէջ պաշտօն կը յանձնէին։ Կը տարակուսինք կ'ըսէին թէ կարգալ գրել գիտնայ կանոնաւորապէս։

Ուրեմն կը տեսնէի թէ Ռուսիոյ Հայերէն չատերն իրաւունք ունին անցեալը փնտռել։ մենք դժգոհ չենք մեր մանրադիտակէն, վասն զի խարուելու վտանգէն ազատ կը մնանք, մանաւանդ որ այդ դիտակը կը ներկայացնէ մեզ շատ անգամ յոյժ համակրելի դէմքեր։

Այդ վերին ատիճանի համակրելի դէմքերէն է Պ. Վահրամ Մութաֆեան որ հիւր է մեզ երեք չաբաթէ հետէ։ Հին սովորութեան հետեւող մի համարիք զմեզ երբ ըսենք թէ Մութաֆեանը իրաւամբ կը համարուին առաջնակարգ վաճառական։ իրենց պնուռնն համանիշ է աշխատութեան, պատուոյ եւ ուղղամտութեան, եւ որ աւելին է անենգնին մարդու տիպարներ են։ Որքան ալ անհաւատալի թուի, բայց եւ այնպէս ըսենք որ Մութաֆեանք թէպէտ Կովկասոյ մէջ գրաւած լինին առաջին տեղ մը, բայց եւ այնպէս չեն կարծեր որ նախանձութիւնը զիրենք զանգած լինի ուրիշ մահկանացուներու համար գործածած հոգէն տարբեր հոգով մը։

1884 ին Տփղիս հասնելուս յաջորդ օրն երեկոյեան դէմ կ'երթայինք Պ. Աղգարի և մի քանի ուրիշ անձանց հետ միասին տեղ մը հաւաքուելու եւ խորհրդակցելու համար կաթողիկոսական խնդրոյն վրայ։ Ճանապարհին հանդիպեցանք մի երիտասարդի կորովի, առոյգ, համակրելի եւ լուրջ։ Պ. Աղգար զմեզ միմեանց ծանօթացոյց։ Երբ խնացոյ թէ այդ երիտասարդը Պ. Վահրամ Մութաֆեանն է, մի քիչ զարմացած մնացի։ Այդ անունը ծանօթ էր մեզ եւ չիտակ ըսելով բոլորովին տարբեր կերպարանք մը ստեղծած էի մտքիս մէջ Պ. Վահրամ Մութաֆեանի համար։ Մեծաւորն ես չէի, այլ Գրական նախապարարումներս։ Օր մը Մշոյի մէջ կարդացած էի թէ՝ Թիֆլիսի Քաղաքային Քիւրսիին մէջ մի քանի վրացիք, իշխանաւորք թէ սովորական մահկանացուք չեմ յիշեր, անհամ կատակներ ըրած են Հայոց վրայ, ինչպէս ամէն օտարազգի այդ կատակներն կամ թէ այդ նախատինքներն ընելու իրաւունք ունենալ կը կարծէ, քանի որ Հայք ի յարգանս իրենց մարմնոյն անտարբեր մնալու սովորին։ Այդ օրն Վրացիք ապշութեամբ կը տեսնեն թէ Պ. Վահրամ Մութաֆեան յանուն ազգային պատուոյ իրենց դէմ կը կանգնի, ամենայն արիութեամբ։ բայց կ'ըսեն թէ այդ դէպքէն ի վեր ոչ մի Վրացի կը համարձակի Հայու մը ներկայութեան Հայութիւնը նախատելու յանդգնութիւն ունենալ։ Երբ այս պատմութիւնը կարդացինք «Մշոյի» մէջ ի հարկէ ելեւէջարան ցնցմամբ մը։ ամէն սրտեր կասուեցան երիտասարդ Մութաֆեանի հետ, բայց խնդրեմ ըսէք ի՞նչ դաղտիար կը կազմէ Պոլսեցի մը այն վաճառականին համար որ այնքան անխոնեմ է մինչ կեանքը վտանգի կենթարկէ ազգային պատուոյն ի պաշտպանութիւն։ Մենք չե՞նք դիտեր թէ հայ վաճառականի մը համար երկու թանկագին բարիք կայ աշխարհիս վրայ։ նախ իւր ապրանքներն, այդ առաջինն է, և ապա իւր մարթը։ Հայ վաճառական մը կրնայ շատ յանդգնութիւններ ունենալ, բայց իւր կեանքը վտանգի ենթարկել ազգին պատուոյը պաշտպանելու համար այդ ներելի չէ դրական մարդու մը։ Ազգային պատիւն արեան գնով պաշտպանել, յատուկ է, ի՞նչպէս ըսեմ, Սան-էլ-ոլներու, եթէ կ'ուզէք ըսենք ազնուական սան-բիւլոթներու։ Պ. Վահրամ Մութաֆեանի չնորհիւ փարատեցան այս կարգի նախապարարումներն և այժմ կրնանք ըսել թէ նիւթական չահու հետամուտ լինել և ազնիւ ու բարձր ազգային զգացումներ կրելն Հայու մը համար անգամ հնարաւոր է։

Ով որ ճանապարհորդէ Կովկաս, ամենուրեք անխտիր համակրանաց արտայայտութիւններ կը տեսնէ Մութաֆեանց նկատմամբ։ Յորմէկեանէ Պ. Վահրամ Պոլիս կ'զինքը տեսնողները գեղեցիկ տպաւորութեան ներքեւ կը մնան։ Շատ բան կեղծել կարելի է, բայց խորին համակրութիւն ներշնչելու չափ կեղծել, այդ անհնարին է, և Պ. Վահրամ այդ համակրութիւնը կը ներշնչէ ամէն անոնց որք իրեն հետ կը տեսակցին։

Մութաֆեանց ծագումը Կարինէն է, ուստիկ գաղթած են ի Կովկաս, եւ սակայն հայրենի լիշատակներն իրենց համար անջնջելի մնացած են։ Հայկական շատ մը աւանդութիւնք իրենց ապաստանարան ընտրած են Թիֆլիզի մէջ Մութաֆեանց տուներն։ Երբ աւելի ունեցայ իրենց այցելութեան գնալու, բաւական ապշեցայ տեսնելով Մութաֆեանց Տիկին Մայրը բոլորովին տարբեր հագուստներով, քան ինչ որ կը հագնէին Տփխիսեցիք, խատուտիկ, աքանչելի և սիրուն զգեստներ, որք հեռաւոր հայրենեաց պատկերն ի յուշ կ'ածէին։

Տփղիս եթէ չունի ազգային կեանք— այն իմաստով զոր մենք կը հասկնանք—,սակայն ունի մեռաւոր կեանք։ Լրագիր, դպրոց, թատրոն, ահա՛ Ռուսահայոց Ազգային Ժողովն, ազգային գործունէութեան ասպարէզը։ Պ. Վահրամ Մութաֆեան, որ խնամեալ դատարակութիւն մ'ընդունած է, այդ շարժման ամեն կերպով մասնակից է, ինչ որ Պոլսեցւոցս համար չատ հասկնալի չէ։ Մեր բարքերը, մեր սովորութիւնքներ ուր էլ ենք յոյսերով որ Պ. Մութաֆեան վերադառնալով ի Տփղիս, պիտի նպաստէ մեր փոխադարձ յարաբերութիւններն ամրանալու ելլու միմեանց հետ։ Զեմ ըսեր թէ անպատճառ մեր նկատմամբ պէտք է գովեստներով խօսի։ զիրար ճանչնալու, իրարու գործակցելու պայմանը միայն գովեստը չէ, այլ նաեւ շատ անգամ պարտաւորիչ մը։ Ժողովուրդի մը թշնամին նա է որ նոա հաճոյ լինելու համար զնա միայն փաղաքշել կ'ուզէ։

Վերջին օրերս հիւր ունէինք նաեւ ուրիշ երկու Ռուսահայեր, բոլորովին տարբեր նմոյշներ, Պարոնայք Խատիսեան եւ Տէր Մկրտչեան, մին Բեգրսպուրգի ուսանող, միւսն Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ ուսանող։ Երկուքն ալ անցեալ շաբաթ մեկնեցան ի Տփղիս։ Պ. Կոստանդին Խատիսեան Հանքաբանութեան ուսանող մ'էր Բեգրսպուրգի համալսարանը եւ Պոլիս եկած էր օդափոխութեան համար։ Իւր ներկայութիւնը կը յիշեցնէր մեզ Կովկասեան այն տարաբաղդիկ երիտասարդներն որք զոհ կը լինին ամէն տարի Բեգրսպուրգի եւ Մոսկուայի մահաբեր կլիմային։ Ինչո՞ւ Կովկաս չուենենայ իւր համալսարանը։ Կովկաս թուի թէ Ռուսիոյ համար խորթ զաւակ է։ Պ. Կոստանդին Խատիսեան օգուտ կը քաղէր առիթէն ուսանելու հայ լեզուն, եւ սիրով կը սորվէր Պոլսոյ բարբառը։ Պ. Խատիսեան ընդհանուր հոսանքին հետեւող մ'է. տասը տարիներէ ի վեր ազգային լեզուն լաւ սորվիլ նորութիւն մ'է Ռուսահայոց համար։ Եթէ քննենք այդ վերջին տասը տարիներու փոփոխութիւններն որք մեր գաղութին մէջ, ապագայն կրնանք դիտել աւելի անվրդով։ Ներսէս Պատրիարք, Մշակ, դպրոց, այն եռապատութիւնն եղան որք հայ լեզուին սէրն արծարծեցին։ Անցեալները Պ. Խատիսեան կը յիշեցնէր մեզ թէ ինչպէս Ռուսահայ կանայք՝ թէպէտ յառաջացած տարիքի մէջ՝ բայց եւ այնպէս կորովմտութեամբ կը դարմանեն անցեալին պակասութիւնը։ Պ. Խատիսեանի մայրն վերջին տարիներս եռանդեամբ կ'ուսանէր հայերէն լեզուն։ ընտրելով նախագահ Տիկնանց Բարեգործական Ընկերութեան, տիկինը կ'զգար ճապուկ լեզուի մը պէտքն։ Թէպէտ չսիրի՞ հառէր, բայց լեզուն ճառելու գործիք է յոյժ սակաւաթիւներու համար։

Հայերէն լեզուի տարածման ասպարէզն մին եղած է նաեւ Թատրոնը ի Տփղիս։ Երբ Պ. Աղգամեան կը խօսէր Թատերգաբեմէ, գտնուած են հայ կանայք որք կարծեր են թէ Ֆրանսերէն կը խօսի, Պոլսոյ բարբառն այնքան ներդաշնակ հնչած է իրենց ականջներուն։

Միայն բարձր դասակարգի տիկնայք չեն որ երբ հայ լեզուն նորօրինակ հնչէ իրենց ականջներուն, ենթադրեն թէ ֆրանսական չեշտ մը լինի նա։ Բարձր ու ստորին դասակարգներն օտարը պատուելու համար միութեան գծով մը կիսպուած են։ Երեւան գտնուած միջոցիս հիւր էի Պ. Լեւոն Թուսիկեանի տունը ուր կը ծառայէր մի խելՀ գիւղացի հայ կին։ Նա շատ հեշտութեամբ կը հասկնար ինչ որ կ'ըսէի։ ես մի քիչ դժուարութիւն կը կրէի իւր լեզուն հասկնալու համար։ այդ կինը ուներ առաւելութիւն իմ վրայ թէ ես իւր վրայ։ տարակուսական։ Մեկնած օրս մի քանի խօսք ըրի իրեն բարբառով։ Կինը ապշեցաւ և ուրախութեամբ ըսաւ ինք իւր բարբառովը թէ ուրեմն հայերէն գիտեմ և ինչո՞ւ մինչեւ ցարդ հայերէն չեմ խօսած իրեն հետ։

—Բայց, ըսի, մինչեւ հիմա ի՞նչ լեզուով կը խօսէի։

—Ֆրանցուսքա (Ֆրանսերէն), պատասխանեց։

Միամիտ կինը կը կարծէր թէ ես Ֆրանսերէն կը խօսիմ և թէ ինքն ալ Ֆրանսերէն կը հասկնայ։ Զեմ զարմանար։ ոչ ապաքէն մեր գրագէտներէն շատերն կը կարծեն թէ լատիներէն գիտեն և հայերն ալ լատիներէն կը հասկնան։

Պ. Տ. Մկրտչեանց Ալեղեսայի գիւղի մը քահանայի մը զաւակն է, եւ այդ պարզ գիւղացին ուսում կ'ստանայ Եւրոպա, Հնորհիւ Գէորգեան Ճեմարանի և այն պատուոյն զոր ի Ռուսիա կը վայելեն հայ ուսուցիչքն։ Գիւղացի քահանայի որդին կ'ապահովի Գէորգեան ճեմարանն և սիգապանծ իւր ճեմարանական տիտղոսով կ'ուզէ ուսուցիչ դառնալ։ մի քանի տարիներու մէջ կը հաւաքէ մի քանի հազար ռուպլի և չուենէ Եւրոպա կ'ուսնու։ Պոլսեցի մը յԵւրոպա բժշկութիւն կամ փաստաբանութիւն կ'ուսանի, հացի խնդիրն հոգ է, իսկ Կովկասցի մը կրնայ նաև ուսանիլ քաղաքական տնտեսագիտութիւն։ Հնարանք ըսել թէ Պոլսեցւոյ մը համար քաղաքական տնտեսագիտութիւն դիտանալու համար անհրաժեշտ հարկ չէ որ նա սորված լինի այդ գիտութիւնը։ Բաւական տեսակցեցանք Պ. Գալուստ Տէր Մկրտչեանցի հետ։ լաւ հմտութիւններ ունի, աշխատասէր է և ապագայ կը խոստանայ։

—Վերադառնալով Կովկաս ինչո՞վ պիտի պարապիք, հարցուցի։

—Ցնունեք։ հաւանօրէն դասախօսութիւն կ'ընեմ, վարժապետ կ'ըլլամ։

—Կարելի՞ բան է։

—Ինչու չէ։ նոյն բանն է վաստակաբան, բժիշկ լինել կամ վարժապետ։

Ցեռոյ մտածեցի թէ զարմանալու ժամանակն ինձ համար անցած էր։ ոչ ապաքէն տեսած էի այնպիսի անձինք որք ուրիշ արուեստներու մէջ ապա տարբերզ ունենալով հանդերձ ընտրած էին ուսուցչութիւն։ Օր մը կ'ըսէի Պ. Բարայեանցի դէս կատակ կէս իրաւ։

—Ինչ տարօրինակ երկիր է ձեր երկիրն, ուր խավարը դրդռլով կ'ուտեն, ուր պարոնը պատուոյ ածական մ'է, ուր վարժապետն յարգ ու պատիւ ունի։

Շատ անգամ զմեզ կ'ամբաստանեն, կամ լաւ ևս կը զրպարտեն թէ վարժապետաց հակառակ ենք։ Չենք լսեր թէ շատ նպաստաւոր ենք դաս մը վարժապետաց, բայց միթէ մեղաւորը մե՞նք ենք։ Այս մասին կը դիտեմ այնպիսի անձի մը որոյ վիայութիւնը թշնամական չկրնար համարուիլ։ Ահա՛ ինչ որ կ'ըսէր Պ. Նալիր Տէր-Իրմիսեան անցեալ տարի մայիսին.— «Մեր վարժապետք սրճարանաց մէջ ընդհանրապէս կը պարապատուին տակաւին։ Սրճարանաց մէջ Հայ վարժապետք ընդհանրապէս ի՞նչ կ'ուսանին։ —Ընդհանրապէս նարտախաղ ու թղթախաղ կ'ուսանին և կ'ուսուցանեն։» Պ. Եղիա Տէր-Միքայելեանի վկայութիւնն այնքան պերճախօս եւ անկեղծ է որ ես իմ կողմանէ ոչինչ ունիմ աւելցնելիք։ Բայց երբ անձ մը կանոնաւոր դպրոցէ մը կամ համալսարանէ մը ելնելով կը մտնէ ուսուցչական ասպարէզն, երանի կուտանք այն ժամանակ այն Հայոց որ կարող եղած են մեզնէ այսքան տարբեր ընթացք մը ունենալ։ Իմ մասին կը փափագիմ որ Պ. Տէր Մկրտչեանց հաստատ մնայ իւր որոշման մէջ, վասն զի առիթ պիտի ունենայ նաեւ ազգային գրագէտներէն մին լինիլ։ Ինքն ալ ունի «սուրբ հուրն» և կը փափաքի կամ առաջին կարգի գրագէտ լինիլ կամ բնաւ։ Բայց կարող պիտի լինի յաջողիլ, վասն զի օժտուած է հաստատ բնաւորութեամբ։

Հաստատ բնաւորութիւն, հաստատամտութիւն, ահաւասիկ ազգային առաքինութիւն մը զոր վերեւ կարող չէի եղած յիշել։ բայց լաւ գաղափարները, ինչպէս լաւ զաւակները, վերջի եկողներն են։ Հաստատամտութիւնն Հայոց ազգային առաքինութիւնն է։ Եթէ մենք Հայերս անուղղայ ենք բազմաթիւ թերութեանց մէջ, պէտք չէ զմեզ մեղադրել, վասն զի այդ ապացոյց է հաստատամտութեան։ Ո՞չ ապաքէն այդ հաստատամտութեան աքաղէրի ապացոյց մը կուտանք երբ հարաստ ու գիտուն միշտ օտար հողի համար, օտար ուսման համար կը զոհեն իրենց խելքն ու դրամը։ Ինգամ մը որ Հայն կը թողու իւր հայրենի հողն, այլ ևս իւր նշանաբանն է «աչքէ հեռու, սրտէ հեռու»։ Հայ ազգը կրնայ երիպատակիլ շատ խնդրոց մէջ, բայց կատարելապէս միաբան է մէկ ծրագրի համար, բնաւ չաշխատիլ օջուռ հայրենի երկրին համար։ Պէտք է խոստովանիլ որ Ազգային ժողովն գէթ այս մասին կատարելապէս ճշմարիտ թարգման է ազգային կարծեաց։ Ահա՛ նոր եւ փայլուն ապացոյց մը։ Իւր վերջի նստին մէջ Ազգ. ժողովը զբաղեցաւ պահ մը խնդրով չնորհակալութեան այն քուէին, որ պիտի տրուի յանուն Հայ ազգին առ Պ. Սպարթաեան։ Տարակոյս չկայ թէ յաջորդ նըստի մը այդ քուէն պիտի տրուի հանդիսաւոր կերպով և Պ. Սպարթալեան պիտի հաչակուի պաշտօնապէս ազգային բարերար։ Բայց ներելի չէ արդեօք հարցնել թէ ինչո՞ւ Ազգ. ժողովն օր մը չմտածեց չնորհակալութեան գէթ պարզ քուէ մը տալ Պ. Մկրտիչ Սանասարեանցի, առանց զնա ազգային բարերար հռչակելու։ Զարմանալու ոչինչ կայ Պ. Սանասարեանց իւր դպրոցն Հայաստանի մէջ բացաւ, ուրեմն չեղեցաւ նուիրական աւանդութենէն Պ. Սանասարեանց պարտական էր իւր դպրոցն հիմնել Բեգրսպուրգի մէջ։ Այդ մարդը պարզամտութիւնն այնքան առաջ տարաւ որ ընդհանուր ծրագիր մը ունեցաւ։ նախապէս տեսակավարժներ պատրաստեց Եւրոպիոյ դպրոցներու մէջ, և յետոյ լուրջ կերպով գործի ձեռնարկեց, Հայաստանի մէջ հայերը կրթելու նպատակաւ։ Այդ ամենը մեր խելքէն վեր բաներ են, հետեւաբար յիմարութիւն, ուստի եթէ չպարտաւնք, գէթ լռութեամբ անցնինք։

Սակայն ոմանք պիտի ըսեն։ Եթէ Պ. Սանասարեանց դաւաճան մէ ազգային աւանդութեանց, սակայն ի՞նչ մեղք ունի Պ. Յակոբ Ներսեսեան որ ինքն ալ դպրոց մը կապայ Սիւրմ-Հիսարի մէջ—և պատճառ մը չկայ որ Սիւրմ-Հիսարի համար ալ սրտերնիս այնքան ուժով չբարախէ որքան Իզմիրի համար։ Ներսէս Պատրիարք հետեւեալը կը գրէր յիշեալ Պարոնին, 1880 Մայիսին։

«Օրհնեալ Սիրելի, այս դարուս հոյակապ «Հայերէն» պատուական Հայերէն մին էք ազգուք եւ դիւաւորագոյններէն մին, զի ազգին համար ամենէն պատուական բանը սրբած էք, ազգին հոգի եւ կեանք տուողք բարերարներէն մին հանդիսացած էք, իմաստութեան հանճարոյ եւ գիտութեան ճոգեւոր հրեշտակն էք դուք։ զՁեզ ամենամբ չեմ ճանչնար, բայց մարմնեղ յաւուրս հոգիդ կը ճանչնամ քոյդ կենսատու գործոյդ։»

Ես կարծեմ թէ Ազգային ժողովոյ անտարբերութեան գաղտնիքը պարզ է։ ամէն անոնք որ ազգին բարիք մը ընելու համար իրենց անցագիրը վրէ՛ ընել չեն տար Մելքիսեդեկ Սրբազանէն, իրաւունք չունին պաշտպանելու Ազգային ժողովոյ չնորհակալեացն արժանանալ։ Ինչուչտ անցեալ ժողովոյ ձեւակերպութեանց խնդիրը երկրորդական էր։ Շնորհակալութիւն առաջարկողք մաքսանենգութիւն մը ընել կ'ուզէին ամենապատիւ ածականին համար։ Վարչութիւնն իւր իշխանութիւն այդ մաքսանենգութիւնն արգելելու համար աչքերը չորս բացած էր։

Ասուած դիտէ թէ որչափ ժամանակ պիտի զբաղինք այդ ամենապատիւ խաղով արդէն նախաձեռնութեան գոբին մ «ամենապատիւ» ծրար մը կը գտնուի։ Վախեմ թէ այդ ածականներու խնդրոյն այնչափ զբաղի Ազգային ժողովն որ ինքզինքը արդեամբ ած–ական ժողով մը համարուի։

ՀՐԱՉԴԱՆ

ԻԼԱՆԸ ՄՈՒՀԻՄ

ԱՄԵՆԱԶԻՇՏԷ ԻՄԱՍԱ ՍԱՀԻՊԼԻԳԻՐ ԹԱՐԱՍՕՐԷՆՏԱՆ ԹԻԳՐԻՊ ՕԼՈՒՆՆԱ

ԲԻԼԻՒԼ Է ՍԻՈՕ ՏԸ ՊԼԱՆԷԱՆ

ԿՈՒՏՐՈՆ ՏԸ ԿԻՒՕՕ

ՍԻՆԱԲԻՋՄ ՌԻԿՕԼՕ

ԲՈՒՏՐԸ ՏԸ ՌՕՃԷ

ԷՆԺԷՖՍԻՕՆ ՊՈՕԺ

նամ էնճպարքն Տէրսատէթ էնճաճէ լարքն պաղքը թարաֆինտան թագլի վէ հիլլէլի օլարագ ֆիրուլթի օլուն մագտա օլտուղու։ Մէսմուրմրզ օլուպ պունտան պէօյլէ պու մագտուլէ ախու ութա իլէ մէզդուլ օլանլարին իսմ դպէլթալար մասքթասը իլէ իլան վ միւթէճասրլրէրինին հագդընտա տախնիզամբ տայիրէսինտէ իգամէի տայ օլունճաճաղը պիլճիսիմէ էճզա թիւճար լարքը իլէ էճզաճանէ սահիպլէրինէ իսիթար օլունուր։

Բարիզ էճզաճլարքանան

Ա Զ Դ

Մեծ. Բրոֆ. Յակոբոս էֆ. Ճէճիզեան պիտի քարոզէ վաղը «Քրիստոսի Յարութեան վրայ» Իւսիլիսարի Ժողովարանը ի ժամ 2 ըստ Թուրքաց։

ՄԱՏՈՒՅՈՒՄ ԵՒ ԽՆԴՐԱՆՔ

ՏՈՂԸ ՄԷԿ ՂԲՈՒԾ

Եէնի–Գաղուի վարժարանաց համար Հայերէն լեզուի դասատու մը կ'ուզուի։ Դիմել յառաջիկայ Երեքշաբթի ժամը 2–ն։ Ղալաթիոյ խորհրդարանն։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Ժ.

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՕՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԵՒՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՑԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 5,591,956
ՀԱՍՍՅՈՒ 1884 ՏԱՐԻՈՅ 1,718,462

ՆՕՐԹՀՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 2,993,181
ՀԱՍՍՈՅՈՒ—1884 ՏԱՐԻՈՅ 828,858

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապագայի իրենց հաստատութեան, մինչև հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուժած վնասին 11,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ. Ոսկի 500,000 **ՄԱՐԻԹԱՅՄ** ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ ԱՆԳԼ. Ոսկի 120,000

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամագրայիները խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կրնան դիմել Գալաթիա Գօմիսիօն խանի անկիւնն գտնուող մէջին վրայ նայող սենեակն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Ս. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութիւնաց։

ԻԼԱՆ

ԹԱՋԻՆ Ի ԹԱՍՍԱԻ ՇԱՀԱՆԷ

Սէրայը Հիւսայնն իչին ալքնաճագ սէպզէնին միւնագասաքնա խ-պու նիսանը բուսմինն օն ալիքնճ չարչէնպիհ գիւնիւ պայլանաճաղրնան, թարիպ օլանլարին եէմբ մէգբիւրտէ Խազինէի Խասսայի Շահանէյէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

7 Նիսան 302 3—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՂԸ ՍԷՐԱՍԿԵՐԻ

Նիզամիյէ էրզագ անապրը Ռիւն միւպայթա օրունանաղ ալին պէշ եիւզ սանաբգ արսան մարգալը Ամերիքա մէ պին պէշ եիւզ սանաբգ տաբի Բուսնա կաղնտան Ամերիգա կողմնէն պէհէր սանտրը օթուզ էքի, մէ Բուսնա կաղնէն պէհէր սանտրը օթուզ զուրուչ թարիպի էօհտէսինտէ օլուպ, իշպու նիսանը բուսմինն օթուզնճը փէնչէնպիհ կիւնի գարարը գանթիսի մէրիմէճկնտէն իթայա թարիպ օլանլարքն էմմազիմաթը ուժամիյէ տարիէսինէ կէլմէլէրի Իլան օլունուր։

3—3

8 Նիսան 1886

Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ Ի ՊՈՍՏՈՒԼՔ ՀԱՄՈՒՔ

ՖԻՆ ԱՆՇՆԱԼԱՐ ԵՅԻՌՈՒՆՈՒ Կ. ՊՕԼԻՍ

Սոյն կարգասակ մէջ ամէն տեսակ գիրմեր և տումարներ կը կազմուին չափաւոր գիներով։ Պատմութիւնը ուն, եւրոպական ոճերով գործեր, նարտպոն կոնտրելութեանք գիտուած, և կարող է ամէն տեսակ գիրքեր պատրաստել յոյժ ընտիր և հաճապատուն կազմով։

ԱԶԳԻՐ ԶԷՐՐԻ ՓԷՔՓՈՐԱՆ

Ամէրի Զէրրի Փէքփորանը ապահովագրէս կը բուժէ հարբուհները, հազը, կոկորդի վէրքը, փղաղաբը, ազրբրումն հազաղի, բրբրբումն ընչափղի, ընչարդելութիւն եւ։

Այս դեղը հրաշալի կերպիւ կը զրաջնէ տարի թոքերը, կը հանդարտեցնէ թոքային ցաւագումները, և միայնակ հազի և յատապեցեալ թոքախտի համար միակ դարմանն է, որ հիշրատէս կոմիտէ ու կը կազդուրէ։ Ամերի Զէրրի Փէքփորանն որ այնքան մեծ համբաւ ստացած է իբրեւ ամենէն հզօրագոյն դարման զոր գիտութիւնն ի լոյս ծնած է, շնչիւ նորա կոկորդի և թոքերին տարարութեանց վերայ ունեցած սէզգին միօրինակ նուաճող ազդեցութիւնքն է որով միանգամայն իբր տաքինութեանց ստացողին և պաշտպանը կը հանդիսանայ։

Զկայ դեղ մի որ իրենց այնքան կարելի եղած հիւանդին քան զայս, և կամ՝ ելի արժանիք ունենայ նորա կատարեալ ատանութիւնը գրաւելու։

Զէրրի Փէքփորան ընտանեկան գործածութեան համար եղած ուրիշ դեղերէ դեռ ապացոյն է և հանգոյ, բանս ստանալի հանելի։ Կեդրոնատեղին է Ս. Մ. ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ ԻՒ ԸՆԿԵՐԱՑ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ, Ի Գալաթիա Կոստանդնուպոլսոյ։

Նաեւ կը ծախուի քաղաքին մէջ այլ և այլ դեղագործաց քով։

ՇԱԲԻԹԷ

ՎԱՅՍ ԴՈՇՆԱԿԻ ՀԱՄԱՐ

Հեղինէ

ՅԱԿՈԲ ԴԷ ԱԹԱՏՈՒՐ

Պարոնայ Ընկերութեանց Վերէն Գործակատար Ի Ռիւս պարտաւորած և Ընկերութեան անուան յիշուած։

Ամենակարգ հայ արուեստասէրի մը Գալատայի էֆ-ի ընտիր ճաշակաւոր յորինած սոյն գեղեցիկ վալսն, որ յոյժ կը սարմարի դաշնակի, Լեւոն պէյ Փափազանի ծախիւք տպագրուած և ինչպէս իւրաքանչիւրն ի հեղինակին կողմէ ընկերութեան նուիրուած է։ Հետեւաբար վաճառան արդիւնքը պիտի յատկանայ ամենողապէս Հայոց Միաց. Ընկերութեանց սրժարանաց։

CAISSE GENERALE D'EPARGNE ET DE CREDIT

Գանձուն և վաճառուն ամէն տեսակ արժէթղթոց — Գանձուն ամէն տեսակ կրծոններու

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄՆՏՈՒԿ

ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՐԿԻ

Կեդրոնատեղի 116, Բրպարակ Լաֆայէթ, Բարիզ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 1,000,000 ՖՐԱՆՔ

Դամբիկ և փոքրիկ վաճառուն ֆրանսական գանձնագրեր պարտութիւնոց՝ — Վիլ տը Բաուի 3 % փոխառութիւն 1868 թ, 69 թ, 71 թ, 75 թ, 76 թ (4 %). Դէպէմ Ֆէնսիէ տը Ֆրանս 1853, (3 %), Գոմիւնալ 1860, 79, 80, Ֆոնսիէ 1877, 79, Պանք Իպոթէքէ 1880, Վիլ տը Լիոն 880, Լիլ 1860, Ամիէն 881, 4 Վիլ տը Բաուի 1871, 3 Գոմիւնալ 1860, 5 Ֆոնսիէ 1883 եւն. եւն։ Վճարանութիւնք տեղի կ'ունենան ամէն ամիս և դիւրաբաժնելի են 5,000, 10,000, 20,000, 30,000, 40,000, 50,000, 100,000 և 200,000 ֆրանք։

ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՐԿԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆ ԻՐ վաճառէ այս ամէն արժէթղթերն ի փոխարէն ամսական 5, 10 և 20 ֆրանքի։ Գնողն ապամիջապէս կ'ստանայ իւր պարտագրեալ թերթերն և իրաւունք կ'ունենայ թէ վիճակահանութեանց և թէ տոկոսի կարգներուն, միայն թէ ամբողջովին վճարած լիներ գումարը։ Ամսական ստացագիրքերը կը ներկայացուին գնողաց ցոյց տուած բնակարանը։

Մասնաւորելու համար, դիմել առ ԱՊՏՈՒԼԼԱՀ ՆԱՍԻՆ ԷՖ., ընդհանուր ներկայացուցիչ բոլոր գաւառներու համար։ Գրասենեակք Թիւ 4, Պանչէ-Դարաբ։ Պոլիս։

Գործակալութեանց և ստորագրութեանց նեղերը Մուրատկան դէպեարը քաղաքնէրէ զրկուելու են նմանապէս առ Ա. Նասի էֆէնտի։

Գործակատար՝ Պրուսա, Պ. Յովհաննէս Պ. Դալբենեան
Գործակատարք՝ Պ. Պ. Գալբենեան և Ընկ. յովիր
Պ. Ն. Կարապետ և Մէլտոնի
Պ. Աբրահամ Ղալեան, Բնեկիչ
Պ. Ա. Ֆրեսնոյեան, Ա. Յոյնեան-Գործակատար.

ԳՈՒԻՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

ՐԻԼԱՅԸՆՍ

Ծովային ապահովագրութիւն։ Դիմել առ գործակատարն ընկերութեան, Պ. Ժ. Վ. Ուիթլի, Ուիթլի խան Պահչէ-գաբաս, Պոլիս։ կամ Գալաթիա Աէսանէ-ի Սոգոմ Իգդէ սարա խան Թիւ 6։ 507

ՊՐԱՎԷԻ ԶՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹ

ԿԱՆԱՆՁԱՅՏ (FER BRAVAIS) ԱՆԱՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԵԱՆ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՊՐԱՎԷԻ ԶՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹՆ երկաթախառն բաղարութեանց ամենազօրաւորն է. օր մի քանի թաթիլով քիչ ժամանակի մէջ առողջութիւն կը վերահաստատուի։

ՊՐԱՎԷԻ ԶՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹԻՆ գործածութիւնն ոչ նեղաձգութիւն, ոչ ստամոքսի յոգնութիւն, ոչ թանձք և ոչ գլխացաւութիւն կը պատճառէ։

ՊՐԱՎԷԻ ԶՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹՆ հնգին համար ու հոս չունի և չտար ալ ոչ գինին, ոչ լրոյն և ոչ որ և է ըմպելեաց որոց մէջ խառնուելով կը գործածուի։

ՊՐԱՎԷԻ ԶՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹՆ երկաթախառն բաղարութեանց ամենէն ածանն է, որովհետև ամբողջ սրուակ մը մէկ ամսէն վեր չարաթ կը տա է. ուրեմն այս դեղին գործածութիւնն օրը մի քանի փարայի կու գայ։

ՊՐԱՎԷԻ ԶՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹՆ ախտաները չտեղներ։

Ամէն սրուակի հետ յայտարարութիւն մը կը գտնուի, որ մանրամասն կը նկարագրէ այս պատուական դեղոյն երկաթին գործածման եղանակներն։

Գ. Պրավէ իւր հնարած երկաթաբղոյն զօրութիւնն կրնայ ապահովել, երբ թէ ամբողջովին վճարած լիներ գումարը։ Ամսական ստացագիրքերը կը ներկայացուին գնողաց ցոյց տուած բնակարանը։

Մանրագրելու համար, դիմել առ ԱՊՏՈՒԼԼԱՀ ՆԱՍԻՆ ԷՖ., ընդհանուր ներկայացուցիչ բոլոր գաւառներու համար։ Գրասենեակք Թիւ 4, Պանչէ-Դարաբ։ Պոլիս։

Գործակատարք՝ Պ. Պ. Գալբենեան և Ընկ. յովիր
Պ. Ն. Կարապետ և Մէլտոնի
Պ. Աբրահամ Ղալեան, Բնեկիչ
Պ. Ա. Ֆրեսնոյեան, Ա. Յոյնեան-Գործակատար.

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻ

ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ ԶՕՐԱՑՈՒՑԻՉ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

ՔԻՆԱՅՈՎ ՄՍԻ ՀԻԻԹ ՖՈՍՖԱՏ ՏԷ ՇՕ

Ամէնազգաց կազդուրիչ զոր պարտին գործածել Ապպէթիտները, Դէբիլը, կանայք, տկարակազմ Տղաներն և ամէն փափուկ անձինք։

Վիալի գինին ամէնէն ազդու դեղերու միաւորութիւնն է, ընդհանուր Ախտ տկարութեան, Դեղտութեան, Թոքախտի, Սառամաքսի ամէն ցաւերու, Փոքրարիւթեան, Հիւծման, Երկար ապա, քինմանց, եւայլն։ Ի մի բան, Թուլութեան, Զրկանաց ու Ծանուութեան ամէն դիմաներուն որոց շատեր չարաչար կ'ենթակայ։ Ամենակայ ամենամեր։

Լիոն—Դեղարան Ժ. Վիալ, Պուլպոն փողոց, 14—Լիոն

Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղին է ընդհանուր Մթերանոցն Ամերիքանի դեղարան Տէլլարոսեան, թիւ մեծ փողոց 469։

HUILE DE HOGG

ՄՕՐԻՒ ՉԿԱՆ ԲՆԱԿԱՆ ԴԷՂ

Որոյ ազդութիւնն հաստատուած է 25 էն աւելի տարիներու փորձով հետեւեալ հիւանդութեանց համար. կուրծքի հիւանդութիւն, թոքաբոլոր, թոքառաջեց հիւանդութիւն, հազ, յամառ հազ, խոյլ, աշարի զեղձերու ուռոյցներ. մորթի հիւանդութիւնք, սրբեւն, սպիտակ դաշտան, ընդհանուր տկարութիւն և այլն։ Նաև տկար և փափկակազմ տղաքներու օգտակարագոյն դիւրամարս։ Զուշանալու է սովորական իւղերէն և մանաւանդ ամենայն ինչ որ շահասիրական նպատակներով բնական իւղերու տեղ և իբրեւ թանգագին դեղ ներկայացուցեալ է։ Ամենայն ինչ ոչ գինին, ոչ լրոյն և ոչ որ և է ըմպելեաց՝ որոց մէջ խառնուելով կը գործածուի։

ՊՐԱՎԷԻ ԶՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹՆ երկաթախառն բաղարութեանց ամենէն ածանն է, որովհետև ամբողջ սրուակ մը մէկ ամսէն վեր չարաթ կը տա է. ուրեմն այս դեղին գործածութիւնն օրը մի քանի փարայի կու գայ։

ՊՐԱՎԷԻ ԶՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹՆ ախտաները չտեղներ։

Ամէն սրուակի հետ յայտարարութիւն մը կը գտնուի, որ մանրամասն կը նկարագրէ այս պատուական Լրալոյծ երկաթին գործածման եղանակներն։

Գ. Պրավէ իւր հնարած երկաթաբղոյն զօրութիւնն կրնայ ապահովել, երբ թէ ամբողջովին վճարած լիներ գումարը։ Ամսական ստացագիրքերը կը ներկայացուին գնողաց ցոյց տուած բնակարանը։

Մանրագրելու համար, դիմել առ ԱՊՏՈՒԼԼԱՀ ՆԱՍԻՆ ԷՖ., ընդհանուր ներկայացուցիչ բոլոր գաւառներու համար։ Գրասենեակք Թիւ 4, Պանչէ-Դարաբ։ Պոլիս։

Գործակատարք՝ Պ. Պ. Գալբենեան և Ընկ. յովիր
Պ. Ն. Կարապետ և Մէլտոնի
Պ. Աբրահամ Ղալեան, Բնեկիչ
Պ. Ա. Ֆրեսնոյեան, Ա. Յոյնեան-Գործակատար.

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԻՒՂՈՅՆ ԱՆԵՇՈՒՔ ԵՒ ԱՆՀԱՅՏ

Գ. Պ. ՏԱՎԻԹՅԱՆ ՀԱՅԱՐԱՐ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԳՈՅՑ Պոլիս

ՏԱՄՆ ՏԱՐՈՒԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՋԱՏԱՎԱՊԷՆ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ

ՃՇՄԱՐԻՏ ՓՈՇԻ

Սենեկաց եւ զգեստուց համար

Ա. ՄԻՆԷԳԻՊԷՆ

Ի Սրավէլ (Դալմաթիա)

Կեդրոնատեղի ի Կիպրոս, Մոմ-Հանէ, Յոյսի խան, 2։

ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ

ՄԵԾ ՄԱԵՐԱՆԱՑ

ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ

ԳՐԱՍԵՆԵԿԻ ՄՈՒՐԱՊԱՑԻՑ

Ֆրանսական արտադրութիւնք և ամենքն ալ ընտիր

ԳԻՆԵՐՆ ՅՈՅԺ ՉԱՓԱՒՈՐ

Մեծածանաւ և փոքրանաւ վաճառուն։

Գաւառական յանձնարարութիւնք

Թիւ. 1 Ֆրանսական խան, Թիւ. 1 Սարեթան Չամամ և Թիւ. 27 եւ 28 Զաղշլը խան։ ՊՈԼԻՍ

ԱՆԱՄՆԱԼՈՅԾ ՄԻՆԱՍ ԷՄԻՐԵԱՆ

Զիերու, կոլերու և չանց հիւանդութիւնները կը դարմանէ և առ ու ծախի ոտեն նոյն կենդանեաց առողջ կամ հիւանդագոյն լինելն հատկանշական զարերը կը փոխադրէ։ Պէտք է դիմել Պօյրա Պահչէ-Գարաբ Մէրհանիթտան էֆէնտիի դեղարանը, կամ իւր բնակարանը Իսկիւտար Պաղարպաշի Ախտաձէ փողոց Թիւ 24։

ԵՐԵՆԵՆԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՒԴԵՆԱՒՈՑ

Ս. Ս. Ամէնք, Գ. Գալաբ և Օտեանք

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍՐՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Գներ	Անուանք	Գներ
Լոնդոն	2,000	Էդինբուրգ	4,500
Մանչէսթր	3,000	Մարսէյլ	1,300
Ակռ	1,300	Մարսիլիա	2,500
Պասսաս	3,500	Մայնս	2,000
Գրանտ	2,200	Նէրս	2,000
Գլազգոյ	2,000	Ամստրդամ	3,000
Գէյրս	2,600	Օրլեան	3,000
Գարիֆոս	2,500	Ամիէն	1,500
Գրանտ	2,000	Գանտ	1,500
Գաստ	2,000	Գանտ	2,000
Գաբ	2,000	Բարսիլոն	1,200
Գոմ	2,700	Բարսիլոն	3,200
Տիոս	2,500	Բարսիլոն	1,700
Տօմիս	1,800	Բիլբաօ	2,800
Իրաք	2,600	Իրանդէ	1,300
Տրաք	2,600	Բիարոս	3,200
Ֆայլ	800	Լիոն	3,000
Ֆիս	1,700	Ռուան	3,500
Ֆլամինկ	1,600	Ռուան	3,500
Կարլիլ	5,500	Պարիզ	4,000
Կիրանս	2,200	Պարիզ	2,000
Կեզ	1,800	Նիս	2,000
Կրանս	2,200	Պորդօ	4,300
Լանկ		Թուլոն	1,200
Լեր	2,000	Թ. Ամերիկ	3,000
Լիվերպուլ	3,000	Թրիեր	1,300
Լիւնտրդ	1,200	Թրիեստ	2,800
Լիմ	2,300	Քանդիա	3,600
Գերս	2,000	Կէտանս	1600
Գրէնոբ	2,200	Գէնոա	3,000
Լէ	2,400	Գերս	4,0

Թիլոս ջրգենուր, Նաւապետ Մ. Օտեար ընդհանուր վաճառքով Հրէն ասար հասած պարպած և Օտեան ուղեւորած է։

Ուղեւորներու համար ամէն տեսակ նպաստներ։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԷՏԵՐԻՔ ՀԻԼՏ ԵՒ ԸՆԿ.

Գործակալք

Թիւ 17–18, Քիւչիւք Միսէմ Խան Գալաթիա

514

ՄՈՒ

ՇՈՒԴԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հրէ Լիվերպուլ և Մանչէսթր Գրէր Բանալ

Ընդարձակ

Անուանք	Գներ	Անուանք	Գներ
Ջանգարու	4200	Օսարիս	3000
Ֆէրոս	4000	Նէրէիս	3000
Օսմանիէ	4000	Ռեան	3000
Սէսոստրիս	3250	Դարտիդ	1700
Ֆրիա	3250	Լարդոս	800
Մակսիմա	3250	Գրիման	800
Մարիոնիտ	3250	Սէսիլ	700
Սիրիոս	3000		

Օրուան ազնիւագոյն նաւատան մեծ, ամենայն 24ին Լիվերպուլէն ասար կ'սպասուի ընդհանուր գնման համար։

Դիմել առ Գ. Թ. ՈՒԻԹՊԻ և ԸՆԿ.

Մէյտանիզդ փողոց, Մէրթզի խան

ՄԷՆԻՍ ՄՈՒ և ԸՆԿ

514 Հէյմս Ֆէրիզ Լիվերբալ

ՓԻԻՆԱՐՏ

ՇՈՒԴԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՒԴԵՆԱՒԻՐ

Հրէ Ամերիկա եւ բանի Լիվերբուլ և Մանչէսթրի Գրէր

Անուանք	Գներ	Անուանք	Գներ
Ամերիկա	3,000	Մարսէյ	3,000
Ամերիքա	3,000	Մարսիլիա	2,500
Պալտիք	2,500	Նանսի	2,500
Գրիֆիթ Հուսս	1,200	Բալթիրա	3,000
Ներապրի	2,000	Սիրիոս	3,600
Տեմիրարա	2,500	Գարսակոա	3,000
Գալիա	4,000	Սամարիա	3,000
Գեասի	2,500	Գրիմիսասա	2,500

Սէրէս ոգեգնաւն, Նաւապետ Նէյ, յառաջիկայ չարթու ուղղակի Լիվերբուլ պիտի մեկնի։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Ջ. ՀՈՒՍ

Գործակատար

Թիւ 1 Գիւշիւք Հաֆիվ փաչա խան Գալաթա

511

ԲԱԲԱԵԱՆԻ

ՇՈՒԴԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերբուլ, Մանչէսթրի և Օտեարի Գրէր

Ընդարձակ

Անուանք	Գներ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	Գրէր
Աբարա	2,300	Ռոբերտսոն
Ադարտիա	2,300	Բրանդիսոն
Գարտիա	2,500	Օ-Լիլ
Մարգարիտա	2,500	Պարլ
Իսմիլիա	2,800	Յոհանսէն

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիքայի համար։

Ամէն գիրքերու և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ ԲԱԲԱԵԱՆԻ

513 Գործակալ

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՀՕԳԵՓԻՍԿՈՊՈՍ ԱՐԻՒԵՆՔ ԼՈՒՍԱՒՈՐ

ՇԷՐԲԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԻՒ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿՈՅՑՈՅՑ

1886 ԱՊՐԻԼ 1 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ԱՊՐԻԼ 30

Վերադարձի ճանապարհներ

12 — Եշեմի Պէզ. Պէյլիք. Թար. Եէնիք. Մերկ. Ի Հիսար Պէկէք Ամիլ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշ

12 — Արնավ. Գուրուչ Օրթաք. Պէշիք

12 — Ալանիք. Զէնկէլ. Պէյլէր Գուզի. Գապաթ

12 — Պէյդ. Բաշալ. Ի. Ի. Մահ. Գանդիլ. Ա. Հիսար Գանտ. Ալանիք. Զէնկէլ. Պէյ. Գուզ

12 45 Եշեմի Մեզ. Պէյլիք. Թարալ. Եէնիքէյ Մեծ Պոյանը. Ի. Հիսար Պէկէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք Պէշիքթաշ

12 45 Գալատայեր Մեզարդ Պէյլիք. Թար. Պէյդ Բաշալ. Գանդը. Ա. Հիսար Գանտ. Ալանիք Զէնկէլ. Պէյլէր. Գուզ. Գապաթաշ

1 45 Եշեմի. Մեզ. Պէյ. Թար. Եէնիք. Մերկ. Ի Հիսար Պէկէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշ

2 30 Պէյ. Թար. Պէյդ Բաշալ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտ. Ալանիք. Զէնկ. Պէյ. Գուզ. Գապաթաշ

3 — Եշեմի Մեզարդուրուտ. Պէյլիք. Թարալիա Եէնիք. Մերկ. Ի. Հիսար Պէկէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք.

4 15 Պէյդ. Բաշալ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտ. Ալանիք. Զէնկէլ. Պէյ. Գուզ. Պէշիք

4 30 Եշեմի Մեզարդ Պէյլիք. Թարալ. Եէնիք Մերկ. Պոյան. Ի. Հիսար Պէկէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք

5 30 Եշեմ. Մեզ. Պէյլիք. Թար. Եէնիք. Մերկ. Պոյան. Ի. Հիսար Պէկէք Արնավ. Գուզ. Օրթ. Պէշիք.

6 45 Եշեմի Մեզարդ Պէյլիք. Թարալ. Պէյդ Բաշալ. Եէնիք. Մերկ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտ. Ալանիք. Զէնկէլ. Պէյ. Գուզ. Պէշիք. Իսկ.

7 45 Ա. Գալ. Եէնիք. Մեզարդ. Պէյլիք. Թարալ. Եէնիք. Մերկ. Ի. Հիսար Պէկէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.

8 45 Պէյլիք. Թարալ. Պէյդ. Բաշալ. Գանդը. Ա. Հիսար Գանտ. Ալանիք. Զէնկ. Պէյլեր Գուզ. Գապ. Իսկ.

9 — Եշեմի Մեզարդ. Պէյլիք. Թարալ. Եէնիք Պոյանը. Մեծ Եէնիք. Թարալ Պէյլիք. Մեզարդ. Եշեմի.

10 — Եշեմի Մեզարդ. Պէյլիք. Թարալ. Պէյդ Եէնիք. Մերկ. Ի. Հիսար Պէկէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ

11 — Եշեմի. Մեզ. Պէյ. Թար. Եէնիք. Մերկ. Ի Հիսար Ամիլ. Օրթ. Պէշիքթաշ

Կամարքէն ելնող ընթացքներ

1 — Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէշիք Ի. Հիսար Պոյան. Ամէն. Եէնիք. Թարալ. Պեշիք. Մեզարդ. Եշեմի.

2 — Պէշիք. Օրթ. Գուրուչ. Արնավ. Պէշիք Ի. Հիսար Մերկ. Եէնիք. Թարալ. Պէյ. Մեզ. Եշեմի.

2 — Գապաթաշ. Իսկ. Գուզ. Պէշիք. Օրթ. Պէյ. Զէնկիլ. Արնավ. Գանտ. Ա. Հիսար Գանդը. Մերկ. Եէնիք. Բաշալ. Պէյդ. Թարալ. Պեշիք. Մեզարդ. Եշեմի.

2 45 Իսկ. Գուզ. Պէյլեր. Զէնկիլ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանդը. Ի. Մահ. Բաշալ. Պէյդ.

3 — Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէշիք Ի. Հիսար Մերկ. Եէնիք. Թարալ. Պեշիք. Մեզարդ. Եշեմի.

4 — Պէշիք. Օրթ. Գուրուչ. Արնավ. Պէշիք Ի. Հիսար Մերկ. Եէնիք. Թար. Պեշիք. Մեզ. Եշեմիհայլէ.

5 15 Գապ. Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէշիք Ի. Հիսար Մերկ. Եէնիք. Պէյդ. Թարալ. Պեշ. Մեզարդ. Եշեմ. Ի. Ա. Գանդ.

6 15 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնավ. Պէշիք Ի. Հիսար Մերկ. Եէնիք. Թար. Պեշ. Մեզ. Եշեմ.

6 45 Իսկ. Գուզ. Պէշիք. Օրթ. Պէյլեր Զէնկիլ. Արնավ. Գանտ. Ա. Ի. Հիսար. Գանդ. Մերկ. Եէնիք. Թարալ. Պեշիք.

8 15 Պէշիք. Օրթաք. Արնավ. Պէշիք Ի. Հիսար Մերկ. Եէնիք. Թարալ. Պեշիք. Մեզարդուրուտ. Եշեմ.

9 15 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնավ. Պէշիք Ի. Հիսար Մերկ. Եէնիք. Թար. Պեշ. Մեզ. Եշեմ.

10 — Գապ. Գուզ. Պէյլեր. Զէնկիլ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանդը. Ի Հիսար Բաշալ. Պէյդ. Թարալ. Մեզ. Ի. Ա. Գալատ.

10 15 Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէշիք Ի. Հիսար Պոյան. Մեծ Եէնիք. Թարալ. Պեշիք. Մեզարդ. Եշեմ.

11 — Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէշիք Ի. Հիսար Միրկեօն Եէնիք. Թարալ. Պեշ. Մեզարդ. Եշեմ.

11 — Գապ. Պէյլեր. Զէնկիլ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանդը. Բաշալ. Պէյդ.

11 30 Պէշիք. Գապ. Գուզ. Պէյլեր. Զէնկիլ. Վանիք.

12 — Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ.